

Nieuwsbrief - EHRC Updates 2026-3

Nummer 3, 2026

Redactie: J.H. Gerards, H. Morre, J. Krommendijk, S. Lambrecht, P. Ölçer, B. Aarrass, L.E. Burgers, P. Cannoot, L.R. Glas, C. Mak, D.A.G. van Toor en C. Van de Graaf.

INHOUDSOPGAVE

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0205JUD004623820 05-02-2026

Morawiec t. Polen, EHRM 5 februari 2026, nr. 46238/20

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0205JUD005502622 05-02-2026

Medmoune t. Frankrijk, EHRM 5 februari 2026, nr. 55026/22

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0205JUD003432415 05-02-2026

Florio en Bassignana t. Italië, EHRM 5 februari 2026, nrs. 34324/15 en 65192/16

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD001514723 03-02-2026

Szelenyi e.a. t. Hongarije, EHRM 3 februari 2026, nrs. 15147/23 en 38303/23

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD004479419 03-02-2026

Salvador Coutinho dos Santos Amado t. Portugal, EHRM 3 februari 2026, nr. 44794/19

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD000410024 03-02-2026

Ramishvili t. Georgië, EHRM 3 februari 2026, nr. 4100/24

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD005718517 03-02-2026

O.H. e.a. t. Servië, EHRM 3 februari 2026, nr. 57185/17

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD000474321 03-02-2026

Navalny t. Rusland (nr. 4), EHRM 3 februari 2026, nrs. 4743/21 en 37083/21

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0127JUD007155616 27-01-2026

Khadija Ismayilova t. Azerbeidzjan (nr. 4), EHRM 27 januari 2026, nrs. 71556/16 en 74112/17

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

[ECLI:CE:ECHR:2026:0113DEC005435320](#) 13-01-2026

Vovk t. Oekraïne, EHRM 13 januari 2026 (ontv.besl.), nr. 54353/20

Hof van Justitie van de Europese Unie

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:70](#) 05-02-2026

Puigdemont i Casamajó e.a. t. Parlement (opheffing van parlementaire immuniteit), HvJ EU 5 februari 2026, zaak C-572/23 P

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:67](#) 05-02-2026

Fidenato, EHRM 5 februari 2026, gev. zaken C-364/24 en C-393/24

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:68](#) 05-02-2026

Aleb, HvJ EU 5 februari 2026, zaak C-718/24

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:55](#) 29-01-2026

Munik, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-562/24

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:53](#) 29-01-2026

Multan, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-431/24

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:48](#) 29-01-2026

Commissie t. Zippo Manufacturing en Zippo, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-811/23 P

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:50](#) 29-01-2026

Bundeswettbewerbsbehörde, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-311/24

[Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:57](#) 29-01-2026

Bariello, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-654/24

Annotatie

[X v Russmedia \(HvJ EU, C-492/23\) – Het ene grondrecht is het andere niet](#)

J.J.W. van de Kerkhof

RECHTSPRAAK

Aleb, HvJ EU 5 februari 2026, zaak C-718/24

Een alleenreizende Syrische asielzoeker is via Turkije, waar hij een maand heeft verbleven, Bulgarije ingereisd en heeft daar asiel aangevraagd. Daarbij is de vraag opgekomen of het asielverzoek niet-ontvankelijk kan worden verklaard omdat hij een ‘band’ heeft met Turkije als veilig derde land. Het HvJ EU overweegt dat enkele doorreis geen ‘band’ kan opleveren en dat staten daarvoor nadere criteria moeten definiëren. Een lijst van veilige derde landen formuleren is toelaatbaar. De rechter moet wel altijd uiterst nauwgezet nagaan of een asielverzoek inderdaad niet-ontvankelijk kan worden verklaard en of voldoende sprake is van een ‘band’ met een veilig derde land.

NP is een Syrische alleenreizende minderjarige asielzoeker die in november 2023 in Bulgarije een asielverzoek heeft ingediend. In juni 2024 is zijn asielverzoek afgewezen omdat hij niet voldeed aan de voorwaarden om als vluchteling te worden beschouwd. Hoewel hij vanwege het gewapende conflict in Syrië niet kon worden teruggestuurd naar dat land, werd aangenomen dat Turkije (waar NP eerder een maand verbleef op doorreis naar Bulgarije) een veilig derde land was waar hij zich kon vestigen. In verband met de rechterlijke procedure over deze zaak zijn prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

Een van de vragen hierbij is of art. 38 van de toepasselijke richtlijn 2013/32 zo moet worden uitgelegd dat lidstaten in hun nationale recht criteria moeten opnemen om te bepalen dat er een band bestaat tussen de asielzoeker en het betrokken derde land. Daarbij gaat het vooral om de vraag hoe het begrip ‘band’ moet worden gedefinieerd. Die band moet voldoende zijn om de terugkeer van een asielzoeker naar dat land redelijk te maken. Het enkele feit dat een asielzoeker over het grondgebied van zo’n derde land is gereisd, is daarbij niet voldoende. Andere factoren kunnen de duur van het eerdere verblijf zijn en de aanwezigheid in het derde land van naaste familieleden.

Een andere vraag is of het begrip ‘veilig derde land’ kan worden toegepast op basis van

informatie uit algemeen beschikbare bronnen en een besluit van de uitvoerende macht waarin een lijst van veilige landen is opgenomen. Het HvJ EU overweegt dat art. 38 van de richtlijn dit laatste op zichzelf mogelijk maakt. Bij het opstellen ervan moet onder meer rekening worden gehouden met richtsnoeren en operationele handleidingen en met informatie over landen van herkomst en activiteiten, met inbegrip van de door het Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA) ontwikkelde methodologie voor de rapportage inzake informatie over het land van herkomst en met de relevante richtsnoeren van de UNHCR. Dit is informatie die toegankelijk is voor het publiek en dus als algemene beschikbare bronnen kan worden aangemerkt.

Tot slot moet op grond van art. 46 van de richtlijn en art. 47 Hv rekening worden gehouden met het recht op effectieve rechterlijke bescherming. Het HvJ EU benadrukt dat als een asielverzoek niet-ontvankelijk is verklaard omdat er een veilig derde land is, de rechter uiterst nauwgezet moet nagaan of er is voldaan aan elk van de in art. 38 van richtlijn 2013/32 opgenomen cumulatieve voorwaarden voor de toepassing van deze grond voor niet-ontvankelijkheid. In voorkomend geval moet hij daarbij de beslissingsautoriteit verzoeken alle mogelijk relevante documentatie en feitelijke gegevens over te leggen. Ook moet hij zich ervan vergewissen dat de verzoeker zijn standpunt over de toepasselijkheid van de niet|ontvankelijkheidsgrond op zijn specifieke situatie persoonlijk heeft kunnen uiteenzetten. Het bestaan van een band met een veilig derde land vormt een van deze cumulatieve voorwaarden. Een asielzoeker moet dan ook de kans krijgen om te weerleggen dat zo'n band bestaat.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 05-02-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:68

Zaaknummer: C-718/24

Wetsartikelen: Hv art. 47, RL 2013/32/EU art. 33, RL 2013/32/EU art. 38 en RL 2013/32/EU art. 46

RECHTSPRAAK

Bariello, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-654/24

In Italië hadden docenten in vaste dienst recht op een elektronische kaart om bijscholing te kopen. Het HvJ EU heeft eerder vastgesteld dat dit strijdig is met het discriminatieverbod. Het overweegt nu dat die strijdigheid kan worden weggenomen door ook docenten in tijdelijk dienstverband zo'n kaart alsnog toe te kennen. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met de kern van de regeling. Als deze mensen de onderwijssector inmiddels hebben verlaten, ligt een recht op schadevergoeding eerder voor de hand. De procedure daarbij moet wel verenigbaar zijn met art. 47 Hv en de beginselen van doeltreffendheid en gelijkwaardigheid.

M.M. heeft tijdens vier schooljaren gewerkt als docent met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd. Voor deze schooljaren is haar geen recht op een elektronische kaart toegekend, die recht geeft op een jaarlijkse vergoeding van 500 euro voor bijscholingsactiviteiten en -producten. Hierover heeft het HvJ EU eerder al geoordeeld dat dit in strijd is met het discriminatieverbod. De nu voorliggende vraag is hoe dat moet worden rechtgezet en welke rechterlijke voorzieningen daarbij kunnen worden benut. De verwijzende rechter gaat er daarbij van uit dat docenten met een overeenkomst voor bepaalde tijd recht hebben op toekenning achteraf van die kaart of op uitbetaling van het bedrag dat de nominale waarde ervan vormt. De hoogste rechter heeft in de tussentijd echter geoordeeld dat daarbij bepaalde voorwaarden kunnen worden geformuleerd, zoals de voorwaarde dat docenten niet ondertussen het onderwijsstelsel hebben verlaten.

Voor het HvJ EU betekent dat dat het eerst moet onderzoeken of dergelijke voorwaarden in strijd zijn met de raamovereenkomst over arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd voor zover ze een ongunstige behandeling tot gevolg hebben voor werknemers met een dergelijke arbeidsovereenkomst. Daarbij overweegt het dat dit ervan afhangt of de voorwaarden alleen gelden voor voormalige docenten met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd die geen kaart hebben gekregen of ook voor voormalige docenten in vaste dienst. Het is aan de

nationale rechter om dit na te gaan.

Ongeacht de uitkomst van dit onderzoek is nog de vraag of het in strijd zou komen met art. 47 Hv als een rechter al eerder heeft geoordeeld dat een docent met een contract voor bepaalde tijd de elektronische kaart moest worden onthouden. Het HvJ EU heeft daarbij al eerder vastgesteld dat de rechter een gebleken discriminatie alleen kan wegnemen door de leden van de benadeelde groep dezelfde voordelen toe te kennen als de leden van de bevoordeelde groep. Dat moet de nationale rechter doen door de nationale discriminerende bepaling buiten beschouwing te laten, ongeacht de vraag of hij dat naar nationaal recht mag doen en zonder dat hij een oplossing van de wetgever hoeft af te wachten. Daarbij moet de rechter wel op een volledige en samenhangende manier rekening houden met de kernpunten van de regeling die bepalend zijn voor de toekenning van de voordelen. In voorkomend geval kan het daarbij ook gaan om voorwaarden die de toekenning van zo'n voordeel kunnen beperken. Door rekening te houden met dergelijke voorwaarden wordt aan de vaststelling dat de regeling discriminerend is niet het nuttig effect ontnomen. In een geval als het onderhavige kan het redelijk zijn dat aan docenten aan wie de kaart ten onrechte is ontzegd en die nog in het onderwijs werken, de kaart alsnog wordt toegekend, terwijl docenten die het stelsel hebben verlaten zich kunnen beroepen op hun recht op vergoeding van de geleden schade. In het onderhavige geval kan waarschijnlijk een schadevergoedingsberoep aan de orde zijn, dat dan wel moet voldoen aan de eisen van art. 47 Hv en de eisen van doeltreffendheid en gelijkwaardigheid.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 29-01-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:57

Zaaknummer: C-654/24

Rechters: M.L. Arastey Sahún, J. Passer, E. Regan, D. Gratsias en B. Smulders

Wetsartikelen: Richtlijn 1999/70/EG, Raamovereenkomst arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, clausule 4 en 7:649 BW

RECHTSPRAAK

Bundeswettbewerbsbehörde, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-311/24

Een ondernemer heeft zestien leveranciers afzonderlijk facturen gestuurd die niet in overeenstemming waren met de nationale wetgeving. De toezichthouder wil daarvoor boetes opleggen. Een van de vragen die daarbij is opgekomen is of het ne-bis-in-idembeginsel zich verzet tegen het aanmerken van de zestien afzonderlijke vorderingen als één enkele inbreuk die leidt tot de oplegging van één enkele geldboete, met een vast bedrag als maximum. Het HvJ EU acht dit redelijk, mits de rechter of toezichthouder ruimte heeft om een doeltreffende, evenredige en afschrikkende boetehoogte vast te stellen.

M. exploiteert in Oostenrijk detailhandelszaken voor levensmiddelen. Na corona is zij begonnen met een volledige herstructurering van haar onderneming. Zij heeft een 'leveranciersdag' georganiseerd, waarna is gebleken dat zij zestien leveranciers heeft verzocht om betalingen die geen verband hielden met de verkoop van landbouw- en voedingsproducten. Volgens de toezichthouder BWB is dat in strijd met de wet. Zij heeft daarom zestien vorderingen ingediend tot oplegging van een boete aan M, waarvan de rechter er vier heeft toegewezen. De nationale wetgeving vergt vervolgens dat die betalingsverzoeken in hun geheel als één inbreuk worden gezien waarbij maar één sanctie wordt opgelegd. In verband met de procedure hierover heeft de verwijzende rechter het HvJ EU prejudiciële vragen voorgelegd.

Voor zover relevant voor de uitleg en toepassing van het EU-Grondrechtenhandvest ligt de vraag voor of in een geval als dit het ne-bis-in-idembeginsel van toepassing is. Uit vaste rechtspraak van het HvJ EU over art. 50 Hv blijkt dat het ne-bis-in-idembeginsel in de weg staat aan zowel de cumulatie van vervolgingsmaatregelen als de cumulatie van sancties voor dezelfde feiten en aan dezelfde persoon. Als een geheel van oneerlijke handelspraktijken tegen verschillende aanbieders als één enkele inbreuk wordt gekwalificeerd, is in beginsel echter niet voldaan aan de voorwaarde 'idem'. Dit beginsel noch de toepasselijke richtlijn (EU)

2019/633 verzetten zich tegen de regeling waarbij meerdere betalingsverzoeken die door een afnemer gelijktijdig aan meerdere leveranciers worden gericht wegens één enkel motief, moeten worden aangemerkt als één enkele inbreuk die leidt tot de oplegging van één enkele geldboete, met een vast bedrag als maximum. Voorwaarde hiervoor is wel dat de nationale handhavingsautoriteit of de nationale rechter over de beoordelingsbevoegdheid beschikt die noodzakelijk is om een geldboete vast te stellen die doeltreffend, evenredig en afschrikkend is, rekening houdend met de aard, de duur, de herhaling en de ernst van die inbreuk.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 29-01-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:50

Zaaknummer: C-311/24

Wetsartikelen: Hv art. 50 en RL 2019/633 art. 3 lid 1

RECHTSPRAAK

Commissie t. Zippo Manufacturing en Zippo, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-811/23 P

Naar aanleiding van vanuit de VS opgelegde importheffingen heeft ook de EU een pakket aan heffingen aangenomen. Hierdoor is onder meer aanstekerfabrikant Zippo geraakt. Het Gerecht heeft eerder gehoord dat Zippo over de vaststelling van de heffingen had moeten worden gehoord. Het HvJ EU oordeelt nu dat het in dit geval ging om een handeling van algemene strekking, ook al is duidelijk dat bepaalde ondernemers daardoor zijn geraakt. Het verdedigingsbeginsel en het hoorrecht van art. 41 lid 2 (a) Hv zijn in dit soort situaties niet van toepassing.

Voor het Gerecht heeft Zippo eerder een procedure gevoerd over handelspolitieke maatregelen die zijn genomen met betrekking tot de import van bepaalde goederen – namelijk aanstekers – uit de VS. Het ging hierbij om invoerheffingen die een reactie vormden op verhoogde invoerheffingen die de VS zelf aan de EU had opgelegd.

Voor zover relevant voor het Handvest heeft de hogere voorziening betrekking op de vraag of Zippo in eerste aanleg voldoende is gehoord in de zin van art. 41 lid 2 (a) Hv. Gelet op de bewoordingen van deze bepaling geldt het recht om te worden gehoord volgens het Hof in elke procedure tot vaststelling van een individuele maatregel die voor deze persoon nadelig is. De bepaling ziet daarentegen niet op handelingen van algemene strekking of situaties waarin iemand van oordeel is dat hij is geraakt door zo'n handeling van algemene strekking. Die lezing vindt steun in de toelichtingen bij het Handvest, die blijkens art. 52 lid 7 Hv in aanmerking moeten worden genomen bij de uitleg van het Handvest. De toelichtingen verwijzen op hun beurt naar de vaste rechtspraak van het HvJ EU. Die houdt in dat het beginsel om te worden gehoord vereist dat alleen de adressaten van besluiten die hun belangen aanmerkelijk beïnvloeden in staat moeten worden gesteld om hun standpunt kenbaar te maken. Dit komt ook overeen met het tweeledige doel van het recht om te worden gehoord. Dat recht maakt het mogelijk om het dossier te onderzoeken en de feiten goed vast te

stellen, en daarnaast om het recht op effectieve rechtsbescherming te waarborgen in zijn persoonlijke situatie. Bij handelingen van algemene strekking is dat niet aan de orde. Dat is alleen anders als een uitdrukkelijke bepaling van het juridisch kader expliciet een procedureel recht toekent aan getroffen personen.

Het Gerecht heeft in dit geval geoordeeld dat de evenwichtsherstellende maatregelen die bij de betwiste verordening zijn ingevoerd bedoeld waren om negatieve economische gevolgen teweeg te brengen voor de activiteiten van die ondernemingen. Hieruit heeft het Gerecht afgeleid dat de maatregelen zodanig benadelend zou zijn dat toch een hoorrecht zou bestaan. Het Gerecht geeft daarbij volgens het Hof blijk van een onjuiste rechtsopvatting. Het hoorrecht is immers niet van toepassing bij handelingen van algemene strekking, ook niet als deze nadelig zijn voor de belangen van bepaalde personen. Het hierop betrekking hebbende middel van de Commissie is dan ook gegrond en het Hof verwijst de zaak op dit punt terug naar het Gerecht voor hernieuwde beoordeling.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 29-01-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:48

Zaaknummer: C-811/23 P

Wetsartikelen: Hv art. 41 lid 2 (a), Hv art. 52 lid 7 en Vo 2020/502

RECHTSPRAAK

Fidenato, EHRM 5 februari 2026, gev. zaken C-364/24 en C-393/24

Fidenato heeft in strijd met nationale en EU-wetgeving genetisch gemodificeerd maïs geplant. Het HvJ EU acht het niet in strijd met het discriminatieverbod (art. 21 Hv) dat de toepasselijke richtlijn toelaat dat in verschillende lidstaten verschillende regels gelden voor genetisch gemodificeerde organismen (ggo's). Landbouwers die een ggo willen telen zijn ook niet in een vergelijkbare positie als landbouwers die dat niet willen. De vrijheid van ondernemerschap houdt niet in dat derden het recht kunnen verkrijgen om een economische activiteit uit te oefenen middels producten die niet in de handel mogen worden gebracht, zodat art. 16 Hv niet van toepassing is.

Fidenato is eigenaar van een landbouwonderneming en heeft in 2021 genetisch gemodificeerd maïs (ggo-maïs) geplant. Hij heeft verklaard dat hij dat uitsluitend voor onderzoeksdoeleinden heeft gedaan, maar omdat de teelt van ggo-maïs naar Unierecht is verboden heeft hij een bevel opgelegd gekregen om de gewassen binnen vijf dagen te vernietigen. Omdat hij dit niet heeft gedaan, hebben functionarissen van het Italiaanse staatsbosbeheer zelf de maïsplanten vernietigd. Klager heeft tegen het bevel geprocedeerd omdat er geen risico's zouden zijn verbonden aan het planten van ggo-maïs. In deze zaak zijn prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

Voor zover relevant voor de uitleg van het Handvest heeft de rechter de vraag opgeworpen of de systematiek van de richtlijn, die toestaat dat de teelt van een ggo op nationaal niveau voor het eigen grondgebied wordt verboden, kan leiden tot discriminatie tussen landbouwers uit verschillende lidstaten of tot discriminatie binnen een lidstaat tussen akkerbouwers die wel of geen ggo's willen verbouwen. Het HvJ EU overweegt dat de richtlijn geen onderscheid maakt tussen nationale en niet-nationale producten. Bovendien heeft het discriminatieverbod geen

betrekking op eventuele verschillen die het gevolg kunnen zijn tussen de in de verschillende lidstaten geldende regels. Deze regels zijn immers gelijkelijk van toepassing op alle personen die binnen hun werkingssfeer vallen. De Uniewetgever kon binnen zijn ruime beoordelingsmarge redelijkerwijs van mening zijn dat landbouwers uit verschillende lidstaten zich niet in een vergelijkbare situatie bevinden. Dit komt door de bijzondere aard van de teelt van ggo's, die verbonden is met de specifieke aard van de plaats van productie. De teelt van ggo's heeft bovendien specifieke kenmerken, ook als het gaat om de gevolgen voor andere gewassen, die maken dat landbouwers die een ggo willen telen niet vergelijkbaar zijn met landbouwers die dat niet willen doen. Er zijn dan ook geen discriminerende, met art. 21 Hv strijdige elementen in de regeling die de geldigheid van de richtlijn kunnen aantasten.

De aan de orde zijnde regeling houdt in dat een bijzondere vergunning nodig is voor het gebruik van ggo-zaaigoed. De vrijheid van ondernemerschap houdt niet in dat derden het recht kunnen verkrijgen om een economische activiteit uit te oefenen door middel van producten waarvan het in de handel brengen of het gebruik is verboden. Dat betekent dat een verbod op de teelt van een ggo de vrijheid van ondernemerschap niet in het gedrang brengt, zodat art. 16 Hv niet van toepassing is.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 05-02-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:67

Zaaknummer: C-364/24 en C-393/24

Wetsartikelen: VWEU art. 34, VWEU art. 114, Hv art. 16, Hv art. 21, Rl 2001/18/EG art. 26 quarter en Vo. 1829/2003

RECHTSPRAAK

**Florio en Bassignana t. Italië, EHRM 5 februari 2026, nrs.
34324/15 en 65192/16**

In twee zaken van fraude en omkoping is aan de bestrafte personen niet alleen de plicht opgelegd tot vergoeding van de door de staat geleden schade, maar zijn ook eigendommen in beslag genomen ter hoogte van de door het strafrechtelijk handelen verworven inkomsten. Het EHRM aanvaardt dat voor de individuele maatregelen een wettelijke grondslag en een legitiem doel bestond. De combinatie van twee reparatoire maatregelen, die een totaalbedrag oplevert dat ver uitstijgt boven de geleden schade, levert echter een excessieve last op en is niet verenigbaar met het eigendomsrecht van art. 1 EP EVRM.

De klagers in de eerste van deze twee gevoegde zaken zijn in 2010 veroordeeld tot gevangenisstraffen wegens lidmaatschap van een criminele organisatie, omkoping en fraude omdat ze op onrechtmatige wijze consultancydiensten hadden aangeboden aan het openbaar ministerie. Als bijkomende straf zijn eigendommen in beslag genomen ten bedrage van de door de omkoping en fraude verworven inkomsten. Daarnaast zijn zij verplicht tot betaling van een vergoeding van de schade aan het openbaar ministerie. Het werd daarbij niet mogelijk geacht om de schadevergoeding te verrekenen met de in beslag genomen eigendommen, omdat de aard en doelstellingen van beide sancties anders is. In de tweede van de gevoegde zaken speelt een soortgelijke kwestie.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat het in strijd is met het door art. 1 EP EVRM beschermde eigendomsrecht dat zowel een inbeslagname als een schadevergoedingsplicht zijn opgelegd, zonder mogelijkheid van onderlinge verrekening. Het EHRM stelt vast dat er een wettelijke grondslag voor de combinatie van maatregelen bestond. De schadevergoeding diende ter compensatie van de schade veroorzaakt door illegaal handelen, terwijl de inbeslagname als doel had om de financiële situatie te herstellen zoals die geweest zou zijn als de vergrijpen niet hadden plaatsgevonden. Deze doelstellingen zijn legitiem. De combinatie van maatregelen heeft echter geleid tot een bedrag dat veel hoger was dan de daadwerkelijk

geleden schade. Dit is problematisch in het licht van het gelijklopende doel van de beide maatregelen; dat zou anders kunnen zijn als de inbeslagname primair een bestraffend doel had gehad, maar dat is nu niet aan de orde. Op nationaal niveau is ten onrechte geen rekening gehouden met het feit dat beide maatregelen een reparatoir doel nastreefden. Dit is des te problematischer omdat verschillende rechters wel hebben gewezen op de doublure en de juridische consequenties daarvan. Dit betekent dat de combinatie van maatregelen een excessieve last voor klagers heeft opgeleverd, zodat art. 1 EP EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 05-02-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0205JUD003432415

Zaaknummer: 34324/15 en 65192/16

Wetsartikelen: EVRM art. 1 EP

RECHTSPRAAK

**Khadija Ismayilova t. Azerbeidzjan (nr. 4), EHRM 27
januari 2026, nrs. 71556/16 en 74112/17**

Khadija Ismayilova is in Azerbeidzjan veroordeeld wegens onder meer het ontbreken van formele registratie van haar ‘ondernemingsactiviteiten’ als ‘buitenlands journalist’. Het EHRM oordeelt dat daarbij een willekeurige en veel te brede uitleg is gegeven aan de relevante strafbepalingen, nu Ismayilova geen buitenlands journalist is en hoogstens soms met buitenlanders journalisten heeft samengewerkt. Deze veroordeling is daarmee in strijd met art. 6 en 7 EVRM. Bovendien was het kennelijke, illegitieme doel van de vervolging en veroordeling om Ismayilova tot zwijgen te brengen, waardoor deze ook in strijd is met art. 10 en 18 EVRM.

Klaagster is een bekende onderzoeksjournalist die al regelmatig is onderworpen aan allerlei beperkingen van haar journalistieke werkzaamheden. Het EHRM heeft daarover ook al in drie eerdere door haar aangebrachte zaken uitspraak gedaan. De onderhavige zaak heeft betrekking op een zelfmoordpoging die een voormalige collega van klaagster, T.M., heeft gedaan. Klaagster is ervan beschuldigd dat zij T.M. daartoe zou hebben aangezet. In aanvulling daarop is zij aangeklaagd wegens onder meer het verrichten van ondernemingsactiviteiten zonder daartoe benodigde formele registratie als buitenlands journalist, verduistering, belastingontwijking en misbruik van macht bij het radiostation waar zij en T.M. werkten. Klaagster is in eerste aanleg vrijgesproken van aanzetten tot zelfmoord, maar is tot 7,5 jaar gevangenisstraf en een beroepsverbod veroordeeld vanwege de andere ten laste gelegde feiten. Dit oordeel bleef in hoger beroep en cassatie in stand.

Voor het EHRM heeft klaagster allereerst gesteld dat art. 7 EVRM is geschonden doordat haar handelen onder de geldende wetgeving niet strafbaar was. Het EHRM benadrukt dat het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel ook inhoudt dat strafwetgeving niet onredelijk extensief mag worden uitgelegd ten nadele van een verdachte. In essentie is nu een uitleg gegeven aan een

strafbepaling die inhield dat iedere journalist die toevallig eens heeft samengewerkt met een buitenlands journalistiek medium wordt gezien als een 'buitenlandse journalist' of een 'vertegenwoordiger van de buitenlandse media', waarvoor een bijzondere accreditatie vereist is. Een dergelijke ruime uitleg is zo breed dat die als willekeurig moet worden aangemerkt, en is ook niet voorzienbaar. Het Hof concludeert hieruit dat niet kan worden aangenomen dat klaagster een accreditatie voor buitenlandse journalisten nodig had en dat zij, omdat zij die niet had, illegaal ondernemingsactiviteiten uitoefende zonder formele registratie. Art. 7 EVRM is door de veroordeling dan ook geschonden.

In de tweede plaats heeft klaagster voor het Hof gesteld dat art. 6 lid 1 EVRM is geschonden doordat de rechterlijke uitspraken in haar zaak onvoldoende zijn gemotiveerd. De overwegingen ten aanzien van art. 7 EVRM zijn in dit opzicht volgens het EHRM opnieuw relevant. De gegeven motivering was niet alleen kennelijk willekeurig, maar ook bijzonder kort. Hetzelfde geldt voor de motivering over de ten laste gelegde belastingontduiking. Art. 6 EVRM is dan ook geschonden.

Verder heeft klaagster naar voren gebracht dat art. 10 EVRM is geschonden doordat de aanklachten tegen haar vooral te maken hadden met haar journalistieke werkzaamheden. Het Hof merkt op dat geen van de rechtbanken die over klaagsters zaak hebben geoordeeld, ooit aandacht hebben besteed aan haar stelling dat zij in feite vervolgd is vanwege haar publicaties. Haar veroordeling vanwege niet-geaccrediteerde werkzaamheden als buitenlands journalist laat echter duidelijk zien dat de journalistieke aard van klaagsters activiteiten wel degelijk een rol speelde. Vanuit de eerdere zaken die klaagster bij het EHRM heeft gevoerd is bovendien bekend dat zij van overheidswege stelselmatig in de gaten is gehouden en zwart is gemaakt, waarbij er een directe relatie bestond met haar activiteiten als onderzoeksjournalist. Het Hof heeft bovendien soortgelijke patronen gevonden in andere zaken van journalisten en mensenrechtenactivisten tegen Azerbeidzjan. Het Hof neemt dan ook aan dat de veroordeling een inbreuk oplevert op art. 10 EVRM. Daarvoor kan geen rechtvaardiging worden gegeven, nu duidelijk is dat de vervolgingen geen formeel verband hielden met haar journalistieke activiteiten, maar duidelijk wel als vergelding daarvoor golden. Gelet daarop kan niet worden aangenomen dat een van de legitieme doelstellingen van art. 10 EVRM is nagestreefd, zodat art. 10 EVRM is geschonden.

Klaagster heeft ten slotte aangevoerd dat de regering van Azerbeidzjan misbruik heeft gemaakt van de mogelijkheid haar grondrechten te beperken, in strijd met art. 18 EVRM. Het Hof wijst erop dat het in een eerdere zaak van klaagster al heeft geoordeeld dat art. 18 EVRM is geschonden in samenhang met art. 5 EVRM. In dit geval houdt de klacht over art. 18 EVRM verband met de beperking van klaagsters uitingsvrijheid zoals beschermd door art. 10 EVRM, wat dit tot een andersoortige klacht maakt. Duidelijk is bovendien dat art. 10 EVRM is

geschonden doordat er geen legitieme doelstellingen werden nagestreefd. Daarmee kan niet automatisch worden gezegd dat er, naast legitieme doelen, nog illegitieme, verborgen doelen waren ('ulterior purposes') die met de vervolging werden nagestreefd. Het Hof moet dit dus afzonderlijk onderzoeken, waarbij het ook rekening houdt met de omstandigheden die het in de eerdere zaken van klagster al heeft betrokken. Uit de totaliteit van de strafrechtelijke vervolging en veroordeling en de eerder al vastgestelde patronen leidt het Hof af dat het handelen van de overheid werd ingegeven door het motief om klagster tot zwijgen te brengen en haar te bestraffen voor haar journalistieke werk. Dat motief is onaanvaardbaar, zodat ook art. 18 jo. art. 10 EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 27-01-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0127JUD007155616

Zaaknummer: 71556/16 en 74112/17

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1, EVRM art. 7, EVRM art. 10 en EVRM art. 18

RECHTSPRAAK

Medmoune t. Frankrijk, EHRM 5 februari 2026, nr. 55026/22

A.M. raakte in 2026 zwaargewond door een bedrijfsongeval. Volgens een schriftelijke wilsverklaring zou alles moeten worden gedaan om hem in leven te houden en liet hij eventuele beslissingen aan zijn familie. De artsen besloten echter – ondersteund door de rechter in kort geding – dat in dit geval stopzetten van de verlenging van het leven de enige mogelijkheid was. Het EHRM overweegt dat het wettelijk kader dit toeliet, dat sprake is geweest van een zeer zorgvuldig besluitvormingsproces en dat ook grondige rechtsbescherming heeft opengestaan. Art. 2 EVRM is door het stopzetten van de behandeling dan ook niet geschonden.

In 2022 werd de echtgenoot resp. broer van klagsters, A.M., aangereden door een bedrijfsvoertuig. Hij raakte daardoor zwaar gewond en in het ziekenhuis bleek dat hij geen hersenactiviteit meer had. Het ziekenhuis besloot daarom de behandeling (diepe en continue sedatie) te beëindigen. Klagsters verzetten zich daartegen bij de rechter, ook omdat A.M. zelf uitdrukkelijk een wilsverklaring had afgelegd die inhield dat behandelingen zouden worden uitgevoerd die nodig zouden zijn om hem in leven te houden. Volgens deze verklaring zouden klagsters de nodige beslissingen moeten nemen om hem in leven te houden, ook als hij in een langdurige coma zou komen te verkeren. Niettemin besloot de Franse Raad van State dat er voldoende gronden waren voor de beslissing van het ziekenhuis. De behandelingen werden daarop stopgezet en A.M. overleed op dezelfde dag nog.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat de stopzetting van de behandeling door het ziekenhuis en de rechterlijke beoordeling daarvan in strijd zijn met art. 2 EVRM. Het EHRM wijst erop dat het al eerder heeft geoordeeld over zaken over mensen die niet in staat zijn om hun eigen wil kenbaar te maken rondom hun levenseinde. De onderhavige zaak wijkt daarvan echter in die zin af dat hier een uitdrukkelijke wilsverklaring is opgemaakt om het leven zoveel mogelijk in stand te houden. Het EHRM leest de daarbij toepasselijke wetgeving zo dat dergelijke wilsverklaringen een centrale plaats innemen als uitdrukking van de persoonlijke

autonomie, maar geen dwingend karakter hebben. De persoonlijke autonomie gaat ook niet zo ver dat een patiënt recht heeft op elke gevraagde behandeling als die behandeling ongepast wordt geacht en niet overeenkomt met de beroepsverplichtingen van de arts. Deze wetgeving is voldoende duidelijk en ondubbelzinnig om een grondslag op te leveren voor het handelen van de artsen en de rechters in het geval van A.M.

Het Hof overweegt verder dat in het concrete, multidisciplinaire en collegiale besluitvormingsproces terdege rekening is gehouden met de wilsverklaring van A.M. Daarbij is unaniem en na ethische discussie geconcludeerd dat sprake was van onredelijke hardnekkigheid. Het medisch team heeft ook rekening gehouden met het verzet van de familie, waarvoor het uit menselijke overwegingen begrip heeft uitgesproken, maar dat de artsen vanuit medisch oogpunt niet konden goedkeuren. Het besluitvormingsproces is daarmee zorgvuldig, uitgebreid en goed onderbouwd geweest en voldoet aan de vereisten van art. 2 EVRM.

In dit geval heeft de familie verder toegang gezocht en gekregen tot een rechterlijke voorziening die had kunnen leiden tot voortzetting van de behandeling als in het voordeel van klagers was beslist. De aangezochte rechterlijke instanties hebben met de nodige spoed geoordeeld en hebben een zorgvuldige en onderbouwde beoordeling van de zaak gegeven.

Gelet op deze verschillende omstandigheden oordeelt het Hof dat art. 2 EVRM voldoende is nageleefd.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 05-02-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0205JUD005502622

Zaaknummer: 55026/22

Wetsartikelen: EVRM art. 2

RECHTSPRAAK

Morawiec t. Polen, EHRM 5 februari 2026, nr. 46238/20

Beata Morawiec – voorzitter van de rechtbank van Krakau en van rechtersvereniging Themis – is een van de meest uitgesproken critici van de Poolse rechtspraakherformingen. In 2020 verzocht een (door Morawiec bekritiseerde) openbaar aanklager de disciplinaire kamer van de Hoge Raad (DCSC) om haar immuniteit op te heffen en haar te schorsen. De DCSC honoreerde dit, al draaide zij dit later terug. Het EHRM benadrukt dat de DCSC geen bij wet ingesteld gerecht is. De immuniteitsopheffing en schorsing van zo'n prominente rechter is dan ook strijdig met art. 6, 8 en 10 EVRM, dit laatste mede gelet op het chilling effect daarvan.

Klaagster, een rechter, is sinds 2018 voorzitter van de Poolse rechtersvereniging Themis. Deze vereniging heeft zich actief gemengd in het debat over de reorganisatie van de rechterlijke macht. In 2017 is klaagster uit haar functie als rechtbankpresident ontheven. Deze beslissing ging gepaard met een persbericht van de minister van justitie waarin deze stelde dat het ontslag was ingegeven door tekortkomingen in klaagsters management van de administratieve taken van de rechtbank. Klaagster heeft tegen de staat geprocedeerd omdat zij dit persbericht smadelijk achtte. De rechtbank stelde haar in het gelijk en legde de staat de verplichting op om excuses te publiceren.

In 2020 verzocht een openbaar aanklager aan de disciplinaire kamer van de Hoge Raad (DCSC) om klaagsters immuniteit op te heffen omdat zij vervolgd diende te worden wegens machtsmisbruik, omkoping en misbruik van publieke middelen. De DCSC gaf hieraan gevolg, onthief klaagster van al haar rechterlijke taken en kortte 50% op haar salaris. Klaagster procedeerde hierover bij de DCSC. Een driekoppige formatie oordeelde in 2021 dat klaagsters immuniteit ten onrechte was opgeheven en dat haar salaris ten onrechte was gekort. Ook oordeelde de DCSC dat er onvoldoende bewijs was om de strafvervolging te rechtvaardigen en liet toe dat klaagster haar rechterlijke taken weer kon oppakken. De DCSC verwierp echter de stelling van klaagster dat de alleenzittende DCSC-rechter niet kon worden gezien als in rechte

ingesteld gerecht.

Voor het EHRM heeft klagster in de eerste plaats gesteld dat de opheffing van de immuniteit en de procedure bij de DCSC niet in overeenstemming waren met art. 6 EVRM. Het EHRM stelt vast dat de DCSC klagster uiteindelijk in het gelijk heeft gesteld en de nadelige effecten voor klagster zelf heeft weggenomen. Klagster heeft echter niet alleen over die materiële effecten geklaagd, maar heeft ook gesteld dat de DCSC niet aan de fundamentele regel voldeed van het zijn van een bij wet ingesteld gerecht. Het EHRM overweegt dat zij daardoor nog steeds belang heeft bij haar klacht en zich daarmee slachtoffer van een schending kan noemen in de zin van art. 34 EVRM. Daarnaast besluit het Hof conform zijn eerdere rechtspraak over dit onderwerp dat ook hier art. 6 lid 1 EVRM is geschonden.

Het opheffen van haar immuniteit en de schorsing hebben klagsters privéleven verder in zeer aanzienlijke mate geraakt. Nu deze beslissingen niet zijn genomen door een bij wet ingesteld gerecht, is hierdoor ook art. 8 EVRM geschonden.

Tot slot heeft klagster gesteld dat de maatregelen tegen haar verband hielden met haar activiteiten als voorzitter van de rechtersorganisatie Themis. Zij wordt gezien als een van de meest uitgesproken critici van de hervormingen van de rechterlijke macht in Polen. Het Hof merkt op dat het dan opvallend is dat het onderzoek dat heeft geleid tot de opheffing van haar immuniteit en de schorsing zijn geïnitieerd door een officier van justitie die direct ressorteerde onder de Procureur Generaal en daarmee de Minister van Justitie. De betrokkene was bovendien rechtstreeks aangevallen door klagster in haar publieke uitspraken, waarin zij hem ook heeft opgeroepen tot het aanbieden van ontslag. Dit betekent dat er in ieder geval *prima facie* een causaal verband bestaat tussen klagsters gebruik van de vrijheid van meningsuiting en de beslissing van de alleenzittende formatie van de DCSC. Nu de DCSC geen orgaan is dat kan worden gezien als een bij wet ingesteld gerecht, kon de DCSC dit besluit niet legitiem nemen en is er geen grondslag voor de verschillende beslissingen. Bovendien lijkt het er eerder op dat de maatregelen een strategische zet waren om klagster te intimideren of zelfs tot zwijgen te brengen, terwijl zij juist opkwam voor de rechtsstaat en de rechterlijke onafhankelijkheid. De maatregelen hebben bovendien waarschijnlijk niet alleen klagster zelf ontmoedigd, maar hebben ook een ‘chilling effect’ gehad voor andere rechters. Art. 10 EVRM is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 05-02-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0205JUD004623820

Zaaknummer: 46238/20

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1, EVRM art. 8 en EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

Multan, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-431/24

In verband met de behandeling van het asielverzoek van een Pakistaanse asielzoeker is een individueel ambtsbericht opgemaakt. Dit heeft geleid tot afwijzing van het asielverzoek. De in de procedure daarover gestelde prejudiciële vragen gaan over de toegang die een asielzoeker moet kunnen krijgen tot de onderliggende stukken van zo'n ambtsbericht. Het HvJ EU benadrukt dat het gaat om belangrijke informatie in verband met het refoulementverbod (art. 19 lid 2 Hv). Daartoe moet een asielzoeker (of diens raadsman) in het licht van art. 47 Hv daarom in ieder geval op hoofdpunten toegang krijgen, eventueel via een speciale asielprocedure.

Verzoeker in het hoofdgeding is afkomstig uit Pakistan. Hij heeft in 2014 een asielverzoek ingediend in Nederland. Dit verzoek is ongegrond verklaard en daarbij is een terugkeerbesluit afgegeven met een termijn voor vrijwillig vertrek. In 2016 is tegen hem een fatwa uitgevaardigd die zijn naam vermeldt, net als die van zijn zus en vader en hun woonplaats in Pakistan. In 2018 heeft verzoeker een tweede asielverzoek ingediend, waaraan hij ten grondslag heeft gelegd dat hij als christen hoe dan ook al vervolging vreest in Pakistan, maar nu nog sterker vanwege de fatwa die is opgelegd omdat hij evangeliserende activiteiten ontplooit. Daarop is verzocht om een individueel ambtsbericht op te maken en een aantal checks uit te voeren. Op basis hiervan is het asielverzoek in 2022 afgewezen als kennelijk ongegrond, met daarbij opnieuw een terugkeerbesluit met een termijn en een inreisverbod voor twee jaar. In de procedure hierover heeft de rechter om inzage van de onderliggende stukken verzocht. Die toegang is verleend, maar daarbij is aangegeven dat om gewichtige redenen toegang tot bepaalde stukken alleen aan de rechter kan worden verleend. Verzoeker wil de niet-geanonimiseerde stukken ook zelf in hun geheel kunnen raadplegen. In het kader van de beoordeling van deze zaak heeft de rechtbank enkele prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

Het HvJ EU overweegt allereerst dat het beginsel van non-refoulement is vastgelegd in art. 18

en 19 lid 2 Hv. Gelezen in samenhang met art. 4 Hv verbiedt art. 19 lid 2 in absolute bewoordingen onder meer uitzetting aan een staat waar een ernstig risico bestaat voor de doodstraf of onmenselijke en vernederende behandelingen. Richtlijn 2013/32 is in de eerste plaats bedoeld om het asielstelsel verder uit te werken in het licht van dit beginsel van non-refoulement. Daarbij is de verplichting om onderzoek te doen in het land van herkomst van een asielzoeker van groot belang. Onder omstandigheden kan volgens art. 30 onder a) van de richtlijn worden besloten de verzamelde informatie niet mee te delen aan de asielzoeker. Een asielzoeker moet dan niettemin in staat zijn om rechtsbescherming te krijgen tegen een dergelijk besluit en de rechter moet kunnen nagaan of de lidstaten hun verplichtingen zijn nagekomen. Dat betekent dat de rechter toegang moet hebben tot de informatie die is opgenomen in de onderliggende stukken en dat die informatie in beginsel ook aan de asielzoeker ter beschikking moet worden gesteld. Dit vindt ook steun in art. 47 Hv. De daarin vastgelegde rechten, inclusief het recht op openbaarmaking hebben geen absolute gelding, maar kunnen onder voorwaarden worden beperkt. Ook kunnen redelijke uitzonderingen op het recht op openbaarmaking van informatie worden gemaakt in het licht van art. 23 lid 1 van richtlijn 2013/32. Die bepaling mag echter niet zo worden uitgelegd dat een asielzoeker in een situatie wordt geplaatst waarin hij noch zijn raadsman – eventueel via een speciale procedure tot bescherming van de nationale veiligheid – naar behoren kennis kan nemen van de doorslaggevende elementen van het dossier.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 29-01-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:53

Zaaknummer: C-431/24

Wetsartikelen: Hv art. 4, Hv art. 18, Hv art. 19 lid 2, Hv art. 47 en RL 2013/32/EU art. 23 lid 1

RECHTSPRAAK

Munik, HvJ EU 29 januari 2026, zaak C-562/24

In verband met een veroordeling van S.H. heeft Italië vorderingen op S.H.'s onroerende zaken in Slovenië. Daarom heeft Italië tot inbeslagname daarvan besloten. M.H. voert in Slovenië op hetzelfde moment echter een faillissementsprocedure tegen S.H., waarin inbeslagname van dezelfde zaken is gevorderd. M.H. heeft die inbeslagname verzocht voordat Italië om erkenning en tenuitvoerlegging van de eigen inbeslagnamebeslissing heeft gevraagd. In die omstandigheden moet volgens het HvJ EU in het licht van art. 17 Hv een uitzondering worden gemaakt op de beginselen van wederzijdse erkenning en wederzijds vertrouwen, mits onder meer is voldaan aan de voorwaarde van goede trouw.

De Kroatische vennootschap S.H. en twee Italianen zijn in Italië onherroepelijk veroordeeld wegens lidmaatschap van een criminele organisatie, oplichting en witwassen. In 2018 werd er tegen S.H. een faillissementsprocedure ingelast, waarbij onder meer hypotheeken werden gevestigd op onroerende zaken van S.H. in Slovenië. Later heeft een Italiaanse rechtbank de inbeslagname gelast van deze onroerende goederen, die de opbrengst vormen van de strafbare feiten waarvoor S.H. is veroordeeld. In 2019 is in Slovenië op verzoek van M.A. ook een faillissementsprocedure ingeleid tegen S.H. De onroerende zaken van S.H. moesten volgens M.A. ook onderdeel uitmaken van de boedel ten behoeve van het faillissement. M.A. heeft daarbij haar voorrangsrecht kenbaar gemaakt. Dit heeft geleid tot een geschil waarin nu prejudiciële vragen zijn voorgelegd aan het HvJ EU.

In essentie is de voorgelegde vraag daarbij of een lidstaat de erkenning en tenuitvoerlegging van een inbeslagnamebeslissing van een andere lidstaat kan weigeren omdat een hypothecaire schuldeiser – een derde te goeder trouw – een gerechtelijke hypotheek op de betreffende onroerende zaak heeft ingeschreven voordat in de lidstaat de procedure tot erkenning en tenuitvoerlegging van de inbeslagname is gestart.

Het HvJ EU wijst op het fundamentele belang van de beginselen van wederzijds vertrouwen en wederzijdse erkenning in de Unie. Dit betekent dat de bevoegde rechterlijke autoriteiten zonder verdere formaliteit gehouden zijn om overeenkomstig art. 7 van kaderbesluit 2006/783 opgelegde inbeslagnamemaatregelen ten uitvoer te leggen. Wel schrijft ook het kaderbesluit zelf al voor dat het beginsel van wederzijdse erkenning moet worden verzoend met de in het Handvest vastgelegde grondrechten. In dit geval is vooral het in art. 17 Hv vastgelegde eigendomsrecht relevant. Om een passend evenwicht te vinden kan de rechter de erkenning en tenuitvoerlegging van een inbeslagnamebeslissing uit een andere lidstaat weigeren als dit afbreuk zou doen aan de rechten van een hypothecaire schuldeiser die een gerechtelijke hypotheek op dat onroerend goed heeft ingeschreven vóór de inleiding in die lidstaat van de procedure tot erkenning en tenuitvoerlegging van de beslissing tot confiscatie. Voorwaarde daarvoor is wel dat deze schuldeiser een derde is en kan worden geacht te goeder trouw te zijn. Het is aan de verwijzende rechter om na te gaan of aan deze voorwaarden is voldaan.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 29-01-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:55

Zaaknummer: C-562/24

Wetsartikelen: Hv art. 17 lid 1 en Kaderbesluit 2006/783/JBZ art. 8 lid 2 (d)

RECHTSPRAAK

Navalny t. Rusland (nr. 4), EHRM 3 februari 2026, nrs. 4743/21 en 37083/21

De Russische oppositieleider Navalny was in 2014 (onrechtmatig) veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf met proeftijd. Vlak voor het einde van de proeftijd werd Navalny vergiftigd en kon hij zich een tijdlang niet melden bij de politie. Daardoor voldeed hij niet meer aan de eisen van de proeftijd en werd de gevangenisstraf geactiveerd. Na een periode van ernstige pijn en vernederingen overleed hij in 2024. Het EHRM acht de gevangenisstraf en detentieomstandigheden in strijd met art. 3 en 5 EVRM. Ook heeft Rusland zijn verplichtingen onder art. 2 EVRM geschonden door de risico's van gevangenisstraf voor Navalny's leven niet te onderzoeken.

Klager was een bekende Russische oppositiepoliticus. Deze zaak betreft een veroordeling in 2014 van klager en zijn broer wegens fraude en witwassen tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie en een half jaar, met een proeftijd van vijf jaar. Later werd de proeftijd nog verlengd. In 2017 oordeelde het EHRM in deze zaak dat onder meer art. 6 en 7 EVRM waren geschonden. De zaak werd daarop heropend, maar het Russische Hooggerechtshof kwam tot een andere conclusie dan het EHRM en oordeelde dat klager en zijn broer terecht waren veroordeeld. In 2020, vlak voordat de proeftijd afliep, werd klager ernstig ziek als gevolg van vergiftiging met het verboden middel novitsjok. Voor zijn behandeling verbleef hij een tijdlang in Berlijn en daardoor kon hij niet voldoen aan de aan de proeftijd verbonden verplichting om zich regelmatig te melden bij de politie. Toen klager in 2021 terugkwam in Rusland werd hij onmiddellijk gearresteerd en werd hij vanwege het niet-naleven van de verplichtingen gedetineerd. Daarop werd ook de eerder voorwaardelijk opgelegde gevangenisstraf alsnog geactiveerd. Twee weken later legde het EHRM een interimmaatregel op waarin het beval klager onmiddellijk vrij te laten, maar Rusland gaf daaraan geen gehoor. In de periode februari 2021 – juni 2020 is klager gedetineerd in verschillende Russische strafkolonies waar hij aan slechte omstandigheden en een slechte

behandeling is onderworpen. Klager is in 2021 een tijdlang in hongerstaking gegaan om af te dwingen dat hij kon worden onderzocht door een neuroloog, maar deze heeft hij beëindigd na een paar onderzoeken door een civiele arts. In februari 2024 is klager in een strafkolonie overleden, waarbij de doodsoorzaak niet bekend is gemaakt.

Klager heeft zijn klachten al voor zijn overlijden aanhangig gemaakt bij het Hof. Zijn weduwe heeft van het EHRM toestemming gekregen om de zaak in zijn naam voort te zetten. Geklaagd is over een groot aantal schendingen van het EVRM in verband met de aanleiding voor en de omstandigheden van zijn gevangenschap.

Over art. 5 lid 1 EVRM merkt het Hof op dat de basis voor de gevangenschap was gelegen in een rechterlijke uitspraak waarvan het eerder heeft geoordeeld dat die in strijd was met art. 6 en 7 EVRM. Dat betekent dat er geen geldige grondslag was voor de gevangenisstraf, zodat de vrijheidsbeneming in strijd is met art. 5 lid 1 (a) EVRM. De regering en de nationale rechters hebben nog verschillende andere gronden voor de vrijheidsbeneming aangevoerd, maar geen daarvan was duidelijk van toepassing op de situatie van klager. De toepassing van detentiegronden 'naar analogie' is duidelijk in strijd met het beginsel van rechtszekerheid en dat van legaliteit. Ook dit betekent dus dat niet is voldaan aan de eisen van art. 5 lid 1 EVRM.

Eerder heeft het EHRM ook al vastgesteld dat de novitsjokvergiftiging een ernstig en onmiddellijk gevaar opleverde voor het leven van klager. Dit risico bestond nog steeds toen klager terugkeerde naar Rusland in januari 2021 en bleef ook daarna bestaan. Klager heeft voldoende aannemelijk gemaakt voor de rechter dat gevangenschap een ernstige bedreiging zou vormen voor zijn leven. Gelet daarop hadden de nationale rechters moeten beoordelen of dat risico kon worden vermeden, bijvoorbeeld door klager niet in een gevangenis of strafkamp te detineren of door beschermende maatregelen te treffen. De autoriteiten hebben echter geen enkele risico-analyse uitgevoerd en hebben de argumenten van Navalny zonder meer verworpen. Ook hebben zij zowel de uitspraak van het EHRM van 2017 als de interimmaatregel van 2021 genegeerd. Hieruit leidt het Hof af dat zij niets hebben gedaan om tegemoet te komen aan hun positieve verplichtingen in het licht van art. 2 EVRM, zodat deze bepaling is geschonden.

Over art. 3 EVRM merkt het Hof op dat klager is onderzocht in een van de detentiefaciliteiten en ook een medische behandeling heeft gekregen, inclusief van specialisten. Tegelijkertijd is het in de omstandigheden van deze zaak begrijpelijk dat klager zeer ongerust was en geen vertrouwen had in de gevangenisartsen, en dat hij toegang wilde hebben tot onafhankelijke medische zorg. Ook is duidelijk dat klager lange tijd voortdurende en ernstige pijn heeft geleden. Dit is nog verergerd doordat klagers nachtrust door heel frequente controles werd verstoord, terwijl daar geen goede reden voor was, waardoor hij gedurende 39 dagen aan

ernstige slaapdeprivatie heeft geleden – ondanks zijn hongerstaking en voortdurende pijn. Verder is klagers hoofd kaalgeschoren, wat een gevoel van vernedering kan hebben opgeleverd, zonder dat daar een objectieve reden voor bestond. Het geheel aan omstandigheden geeft blijk van een patroon van disrespect voor klagers gezondheid, welbevinden en waardigheid. Er was daarbij sprake van onmenselijke en vernederende behandeling, in strijd met art. 3 EVRM.

Aanvankelijk heeft klager ook een beroep gedaan op art. 18 EVRM, maar deze klacht heeft hij uiteindelijk niet voortgezet en het EHRM ziet geen reden om deze klacht alsnog te behandelen. Wel oordeelt het EHRM dat art. 34 EVRM is geschonden doordat de Russische autoriteiten geen gehoor hebben gegeven aan de opgelegde interimmaatregel, zonder dit te rechtvaardigen met een beroep op objectieve hindernissen. Gelet op dat oordeel ziet het Hof geen reden om ook nog in te gaan op klagers stelling dat zijn recht om tijdens de procedure bij het EHRM vrijelijk te communiceren met zijn advocaten is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-02-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD000474321

Zaaknummer: 4743/21 en 37083/21

Wetsartikelen: EVRM art. 2, EVRM art. 3, EVRM art. 5 lid 1 en EVRM art. 34

RECHTSPRAAK

O.H. e.a. t. Servië, EHRM 3 februari 2026, nr. 57185/17

Een groep asielzoekers is bij de grensovergang tussen Bulgarije en Servië aangehouden. Hoewel een rechter oordeelde dat zij asielverzoeken moesten kunnen indienen, heeft de politie hen gedwongen om terug te keren naar Bulgarije. Het EHRM oordeelt dat dit een verboden collectieve uitzetting was in de zin van art. 4 lid 4 EVRM. Een beroep op extreme asielinstroom kan geen rechtvaardiging vormen voor onmenselijke detentieomstandigheden, als zo'n beroep al kan worden gedaan. Art. 3 is echter niet geschonden omdat de detenties kortdurend waren; dit is alleen anders voor de eigenlijke uitzetting. De detenties waren wel in strijd met art. 5 EVRM.

Klagers maakten deel uit van een groep van 25 Afghaanse vluchtelingen die in 2017 aan de grens met Bulgarije werden opgepikt door de grenspolitie. Zij werden aangehouden op verdenking van het illegaal oversteken van de grens en werden overgebracht naar een politiebureau, waar ze in hechtenis werden genomen. Ze werden voorgeleid aan een rechter, die oordeelde dat klagers niet vervolgd konden worden voor illegaal oversteken van de grens, omdat ze asiel wilden aanvragen en daarom de asielwetgeving moest worden toegepast. De politie gaf echter geen gehoor aan de uitspraak, die inhield dat hun asielverzoeken moesten worden behandeld, maar bracht klagers midden in de nacht terug naar de grens en dwong hen daar zelf de grens met Bulgarije weer over te steken.

Van de groep vluchtelingen heeft een deel te kennen gegeven de klacht bij het EHRM niet meer voort te zetten; deze klachten schrapte het Hof dan ook van de rol. Twee andere klagers hebben geprocedeerd in Servië tegen hun behandeling en hebben daarbij uiteindelijk een schadevergoeding toegekend gekregen voor immateriële schade. De toegekende vergoeding van 1000 euro achtte het Hof niet voldoende om hen genoegdoening te kunnen geven. Deze klagers kunnen dan ook nog steeds worden gezien als slachtoffers in de zin van art. 34 EVRM.

Klagers hebben inhoudelijk in de eerste plaats gesteld dat ze het slachtoffer zijn geworden van

een gedwongen collectieve uitzetting, in strijd met art. 4 P4 EVRM. In het onderhavige geval is van belang dat klagers na aanhouding wel voor een rechter zijn gekomen, die erkend heeft dat zij asiel wilden aanvragen en die ook heeft opgedragen om hen als asielzoekers te behandelen. Hun uitzetting is dan ook volledig ongerelateerd geweest aan de eventuele illegaliteit van hun initiële poging om Servië binnen te komen. Ook het Servische constitutionele hof heeft bovendien al geoordeeld dat zij slachtoffer zijn geworden van collectieve uitzetting. Art. 4 P4 is dan ook geschonden.

Klagers hebben verder naar voren gebracht dat zij in mensonterende omstandigheden hebben vastgezet en dat ook de omstandigheden van hun uitzetting als onmenselijke en vernederende behandeling moet worden gezien in de zin van art. 3 EVRM. Het Hof stelt vast dat klagers in het politiebureau maar 1 m² per persoon aan ruimte beschikbaar hadden en dat in een vuile, koude en onhygiënische omgeving zonder sanitaire voorzieningen. Weliswaar heeft Servië te maken met een grote instroom van migranten, maar dat mag nooit betekenen dat mensen in dergelijke omstandigheden worden vastgehouden. Daar komt nog bij dat Servië niet heeft aangetoond dat er plotseling een grote instroom van migranten was. Integendeel, hoewel er in 2015 sprake was van een piek, was er daarna overwegend een afname van het aantal migranten. Tegelijkertijd is niet gebleken dat klagers langer dan 10 uur in deze omstandigheden zijn gedetineerd of dat deze periode langer was dan strikt noodzakelijk om hun identiteit en redenen voor verblijf vast te stellen. Gelet op die relatief korte periode acht het Hof art. 3 voor deze periode van detentie niet geschonden. Voor een latere periode van detentie neemt het Hof aan dat de omstandigheden weliswaar niet goed waren, maar ook niet zo slecht dat ze de drempel van art. 3 EVRM hebben overschreden. De omstandigheden in het transportbusje dat klagers terugbracht naar de grens waren eveneens bepaald slecht, maar niet zodanig dat art. 3 EVRM van toepassing kan worden geacht. Een schending van art. 3 EVRM vindt het EHRM wel waar het gaat om de omstandigheden van de feitelijke uitzetting en de dwang om de grens over te steken. Het was daarbij midden in de nacht, het vroom en er was sprake van excessief geweld van de politie jegens klagers. Klagers hebben daardoor de nacht in extreme omstandigheden moeten doorbrengen, wat neerkomt op onmenselijke behandeling.

Klagers hebben verder gesteld dat art. 3 EVRM in procedureel opzicht is geschonden doordat hun asielverzoeken niet deugdelijk zijn behandeld en er door de uitzetting naar Bulgarije een risico bestond van refoulement. Het Hof stelt vast dat aan de uitzetting geen passende analyse ten grondslag heeft gelegen van de deugdelijkheid van de asielprocedures en het uitzettingsbeleid van Bulgarije. Daarmee is art. 3 EVRM geschonden.

Klagers hebben verder aangevoerd dat zij onrechtmatig van hun vrijheid zijn beroofd door de verschillende detenties, in strijd met art. 5 EVRM. Het EHRM overweegt dat inderdaad sprake

is geweest van vrijheidsbeneming. Gebleken is dat klagers onder valse voorwendselen niet naar een asielzoekerscentrum zijn overgebracht, maar zijn vastgehouden met het oog op de beoogde illegale uitzetting. Gelet op die omstandigheden is art. 5 lid 1 EVRM geschonden. Van een schending van art. 5 lid 2 EVRM is geen sprake geweest nu klagers wel bijstand hebben gekregen van een tolk. Wel is door het gebrek aan rechtsbescherming art. 5 lid 4 EVRM geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-02-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD005718517

Zaaknummer: 57185/17

Wetsartikelen: EVRM art. 3, EVRM art. 5 en EVRM art. 4 P4

RECHTSPRAAK

Puigdemont i Casamajó e.a. t. Parlement (opheffing van parlementaire immuniteit), HvJ EU 5 februari 2026, zaak C-572/23 P

Europarlementariërs Puigdemont i Casamajó, Comín i Oliveres en Ponsatí i Obiols zijn in Spanje strafrechtelijk vervolgd voor hun betrokkenheid bij de organisatie van een niet-erkend referendum over zelfbeschikking van Catalonië. In 2021 heeft het Europees Parlement hun immuniteit op Spaans verzoek opgeheven, na onderzoek door de parlementaire Commissie juridische zaken. Anders dan eerder het Gerecht, oordeelt het HvJ EU dat de rapporteur van deze Commissie niet onpartijdig was, omdat hij deel uitmaakt van de fractie die in Spanje voorstander is van de strafvervolging. Daardoor is gehandeld in strijd met het in art. 41 Hv neergelegde recht op behoorlijk bestuur.

Puigdemont i Casamajó, Comín i Oliveres en Ponsatí i Obiols zijn actieve vertegenwoordigers van de Catalaanse afscheidsbeweging. In 2017 hebben zij een niet-erkend referendum over zelfbeschikking georganiseerd, waarna een strafprocedure tegen hen is ingesteld wegens opruiing en verduistering van overheidsmiddelen. In 2019 hebben zij zich verkiesbaar gesteld voor het Europees Parlement (EP). In de EP-verkiezingen behaalden zij zetels. In oktober en november 2019 zijn Europees aanhoudingsbevelen (EAB's) uitgevaardigd jegens de drie. In 2020 heeft de president van het Tribunal Supremo van Spanje verzocht de immuniteit van Puigdemont i Casamajó, Comín i Oliveres en Ponsatí i Obiols op te heffen. In 2021 heeft het EP deze verzoeken ingewilligd na onderzoek van de Commissie juridische zaken van het EP. De drie hebben daarop een beroep tot nietigverklaring ingesteld bij het Gerecht, dat het Gerecht heeft verworpen. Hiervan zijn rekwiranten nu in hogere voorziening gekomen. Voor zover relevant voor het Handvest betreft dit beroep de verwerping van hun argument dat de rapporteur van de Commissie juridische zaken van het EP niet onpartijdig was.

Het HvJ EU stemt in met het uitgangspunt van het Gerecht dat de procedure die kan leiden tot

de vaststelling van een besluit tot opheffing van de immuniteit verenigbaar moet zijn met het in art. 41 lid 1 Hv verankerde recht op behoorlijk bestuur. In verband hiermee heeft de Commissie juridische zaken regels neergelegd in een mededeling die van toepassing zijn als een verzoek gedaan wordt tot opheffing van de immuniteit. Die regels zijn zo ingericht dat de integriteit en onpartijdigheid van de rapporteur van de commissie vooropstaat. Het is bijvoorbeeld niet toegestaan dat een rapporteur behoort tot dezelfde fractie als die van het lid wiens immuniteit ter discussie staat. Daarnaast moet volgens het HvJ EU worden gewaarborgd dat een rapporteur zich niet laat leiden door overwegingen die maken dat hij zijn taak niet objectief kan vervullen. Daar kan aan worden getwijfeld als de rapporteur tot dezelfde fractie behoort als die waartoe ook de leden behoren van een politieke partij die aan de basis ligt van de strafprocedure waarin immuniteit is verzocht. Zo'n partij heeft namelijk een bijzonder belang bij de uitkomst van de immuniteitsprocedure. Als zo'n rapporteur toch wordt benoemd, levert dat een schending op van art. 41 lid 1 Hv. Nu het Gerecht dit heeft miskend, aanvaardt het HvJ EU de hiertegen gerichte grief.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 05-02-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:70

Zaaknummer: C-572/23 P

Wetsartikelen: Hv art. 41

RECHTSPRAAK

Ramishvili t. Georgië, EHRM 3 februari 2026, nr. 4100/24

In een live televisie-interview over de moord op de Georgische Patriarch heeft een getuige voor de aanklager, kerkvader I., de advocaat van de verdachte – Ramishvili – onder meer beschuldigd van niet-integer handelen. Ramishvili heeft hierover een smaadzaak gevoerd, maar is in het ongelijk gesteld. Het EHRM oordeelt dat het hier ging om uitlatingen die een voldoende basis in de feiten moesten hebben om rechtmatig te kunnen zijn. Waar Ramishvili heeft moeten bewijzen dat hij wel integer handelde, heeft I. niets aangevoerd om zijn aantijgingen te onderbouwen. Door deze bewijsbeoordeling heeft de rechter art. 8 EVRM onvoldoende beschermd jegens Ramishvili.

In 2017 vertegenwoordigde klager als strafrechtadvocaat een verdachte van poging tot moord op de Patriarch van Georgië. In die hoedanigheid nam hij deel aan een interview tijdens een live uitgezonden televisieprogramma. De interviewer had tijdens het interview ook telefonisch contact met een prominent lid van de orthodoxe kerk, I., die optrad als getuige voor de aanklager. I. viel klager onder meer aan omdat deze ethische normen en integriteitsregels zou hebben overschreden. Klager bracht vervolgens een civiele smaadzaak aan tegen I. omdat die uitspraken zou hebben gedaan die schadelijk waren voor zijn professionele reputatie. Zijn eisen werden afgewezen omdat I. alleen persoonlijke opinies had uitgesproken die bijdroegen aan een debat over een onderwerp van algemeen belang

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat zijn eer en goede naam in de zin van art. 8 EVRM onvoldoende beschermd zijn door de rechterlijke uitspraak. Het Hof merkt op dat de context er een was van een debat over een onderwerp van algemeen belang. Klager zelf was een bekende strafpleiter die vaak zichtbaar was in de openbare sfeer, zodat hij zich sterker bloot had gesteld aan publieke kritiek. I. heeft wel ernstige aantijgingen gedaan jegens klager en daarvoor moest een solide feitelijke grondslag bestaan. Die heeft de nationale rechter

onvoldoende onderzocht; volstaan is met het aanmerken van de uitlatingen van I. als persoonlijke waardeoordelen. Hoewel klager zelf bewijs heeft geleverd van de integriteit van zijn optreden, heeft I. geen materiaal gepresenteerd waaruit het waarheidsgehalte van zijn aantijgingen zou kunnen blijken. Daardoor heeft de rechter bovendien eenzijdig de bewijslast voor het weerleggen van deze aantijgingen bij klager neergelegd, terwijl dat in de omstandigheden van het geval niet redelijk was. Art. 8 EVRM is door de rechterlijke beoordeling dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-02-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD000410024

Zaaknummer: 4100/24

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Salvador Coutinho dos Santos Amado t. Portugal, EHRM 3 februari 2026, nr. 44794/19

Salvador Coutinho dos Santos Amado is sinds 2006 rechter, maar in 2018 beoordeelde de Portugese raad voor de rechtspraak (de CSM) zijn functioneren als 'slecht'. Conform nationaal recht werd hij daarom tijdelijk ontheven van zijn taken in afwachting van een tuchtprocedure. De rechter vocht de beoordeling zonder succes aan. Het EHRM oordeelt dat de beoordeling leidde tot aanzienlijke consequenties voor de rechter van civielrechtelijke aard, zodat art. 6 EVRM op de beoordelingsprocedure van toepassing is. Nu de rechter de beoordeling voldoende zorgvuldig en gemotiveerd heeft onderzocht, is art. 6 EVRM echter niet geschonden.

Klager is sinds 2006 rechter, maar in 2018 beoordeelde de Portugese raad voor de rechtspraak (de CSM) zijn functioneren als 'slecht'. Hij werd tijdelijk ontheven van zijn taken in afwachting van een tuchtprocedure. Die werd gevoerd in verband met frequente afwezigheid en lage productiviteit in de periode tussen 2013 en 2017. Zijn afwezigheid had er met regelmaat toe geleid dat zittingen moesten worden uitgesteld waarvoor de partijen al waren uitgenodigd. Klager heeft over deze beoordeling geprocedeerd, maar is niet in het gelijk gesteld. Uiteindelijk legde de CSM klager een schorsing op van 180 dagen.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de CSM niet voldoet aan de vereisten van onafhankelijkheid, zodat art. 6 EVRM is geschonden door de beoordeling van het functioneren van klager door de CSM. Het Hof acht relevant dat de klachten als zodanig geen betrekking hebben op de gevoerde tuchtprocedure. De beoordeling van het functioneren had weliswaar geen directe gevolgen voor klagers rechterschap, maar kon wel consequenties hebben voor de mogelijkheden van bevordering en wisseling van rechtbank. De beoordeling als 'slecht' leidde bovendien naar geldend recht automatisch tot schorsing en een tuchtprocedure, wat duidelijk tastbare gevolgen zijn van civielrechtelijke aard. Art. 6 EVRM is in deze zaak dan ook van

toepassing.

Inhoudelijk ziet het EHRM geen reden om te twijfelen aan de kwaliteit en redelijkheid van de rechterlijke procedure over de beoordeling van klagers functioneren. Weliswaar is er geen hoorzitting geweest, maar de Hoge Raad beschikte wel over een volledig dossier. Bovendien is klager tijdens de beoordelingsprocedure zelf twee keer gehoord. Er was dan ook geen aanleiding voor de Hoge Raad om uit eigen beweging een hoorzitting te organiseren, terwijl klager er zelf niet om heeft gevraagd. In deze omstandigheden kon redelijkerwijs worden aangenomen dat klager afstand heeft gedaan van zijn recht op een mondelinge zitting. Ook inhoudelijk acht het Hof de beoordeling door de rechter niet onredelijk of willekeurig. De bereikte uitkomst was bovendien deugdelijk gemotiveerd. Art. 6 EVRM is in deze zaak dan ook niet geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-02-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD004479419

Zaaknummer: 44794/19

Wetsartikelen: EVRM art. 6

RECHTSPRAAK

Szelenyi e.a. t. Hongarije, EHRM 3 februari 2026, nrs. 15147/23 en 38303/23

Vier ambtenaren hebben zich verzet tegen de mogelijkheid tot het uitvoeren van ‘integriteitstests’ door een speciale politieafdeling. Daarbij kan deze afdeling bijvoorbeeld verborgen camera’s plaatsen en undercoveroperaties uitvoeren. Het EHRM oordeelt dat dergelijke tests een goede manier kunnen zijn om corruptie tegen te gaan, maar dat wel goede procedurele waarborgen moeten worden geboden. Ook moeten er concrete aanwijzingen zijn van corruptie om de bevoegdheden te kunnen inzetten. Nu in Hongarije de integriteitstests stelselmatig en zonder goed rechterlijk toezicht kunnen worden uitgevoerd, is art. 8 EVRM geschonden.

De vier klagers in deze zaak zijn ambtenaren (onder meer werkzaam als arts en medewerker van de kinderbescherming) die zijn onderworpen aan zogenaamde integriteitstests. Deze tests zijn in 2011 ingevoerd om corruptie tegen te gaan en te onderzoeken of ambtenaren hun professionele verplichtingen terdege te vervullen. Hierbij heeft een speciale politieafdeling, de NPS, de bevoegdheid om onder meer heimelijk videotoezicht uit te oefenen op de werkplek, undercoveroperaties uit te voeren en testsituaties in het leven te roepen om te zien wat de reactie is van ambtenaren. Volgens klagers maken de gebruikte methoden inbreuk op hun privé- en gezinsleven. Om die reden hebben zij hierover een klacht ingediend bij het Hongaarse Constitutioneel Hof, maar het verzoek om de onderliggende wettelijke bepalingen ongrondwettig te verklaren is afgewezen.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat de bevoegdheden van de politie in het kader van de integriteitstests in strijd zijn met art. 8 EVRM. Het Hof merkt op dat klagers als ambtenaren automatisch onderworpen kunnen worden aan zo’n test door de NPS. Het Constitutioneel Hof heeft ook al aangenomen dat zij door de wetgeving direct en persoonlijk worden geraakt. Gelet daarop is het oordeel dat klagers zich ‘slachtoffer’ kunnen noemen van een schending

van het EVRM in het licht van de EHRM-uitspraak in *Roman Zakharov*. Aangenomen mag niet worden dat, zoals de regering heeft beweerd, klagers door het aanvaarden van een functie als ambtenaar automatisch afstand hebben gedaan van de relevante grondrechten. Van een bewuste en expliciete afstand van recht is geen sprake en verwacht kan niet worden dat mensen een andere baan nemen om te ontkomen aan tests en controles die potentieel in strijd zijn met het EVRM.

Inhoudelijk gezien is duidelijk dat de bevoegdheden van de NPS inbreuk kunnen maken op de persoonlijke levenssfeer van ambtenaren, bijvoorbeeld door het ophangen van verborgen camera's op werkplekken. Daarbij moeten strikte waarborgen worden geboden tegen misbruik van bevoegdheid en willekeur, zoals uiteengezet in *Roman Zakharov*. Dat vereiste is niet alleen van toepassing in strafrechtelijke onderzoeken en bij bescherming van de nationale veiligheid, maar ook in gevallen als de onderhavige.

In Hongarije zijn de categorieën van ambtenaren die aan integriteitstests kunnen worden onderworpen geleidelijk aan steeds verder uitgebreid. Vrijwel alle ambtenaren die in de gezondheidssector werken kunnen daar nu door worden geraakt. Het Hof heeft daar op zichzelf begrip voor, nu er juist in deze sector veel sprake is van corruptie en integriteitstests een goede manier kunnen zijn om die tegen te gaan. Dergelijke tests mogen in het licht van enkele VN-documenten echter alleen worden uitgevoerd als er concrete aanwijzingen zijn van corruptie door een bepaalde ambtenaar. Juist op dit punt schiet de Hongaarse wetgeving tekort, omdat integriteitstests altijd en op alle ambtenaren kunnen worden uitgevoerd. De regering heeft geen redenen gegeven voor deze brede en absolute aanpak. Daardoor is het niet mogelijk om vast te stellen of de maatregelen die in de onderhavige zaken zijn gekozen noodzakelijk zijn in een democratische samenleving en of het mogelijk was geweest het gestelde doel op een minder vergaande manier te realiseren. Verder zijn er tekortkomingen in het systeem van notificatie van de betrokkene en zijn er twijfels mogelijk over de grondigheid waarmee een rechter uiteindelijk de noodzaak en proportionaliteit van een test toetst. Dit alles betekent dat art. 8 EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 03-02-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0203JUD001514723

Zaaknummer: 15147/23 en 38303/23

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Vovk t. Oekraïne, EHRM 13 januari 2026 (ontv.besl.), nr. 54353/20

Tegen de president en enkele rechters van een rechtbank in Kiev loopt een strafrechtelijk onderzoek, omdat zij mogelijk onrechtmatig of vanuit corruptie zouden hebben gehandeld rondom de Euromaidan-protesten in 2013/2014. Hierover heeft de anti-corruptieautoriteit ook enkele persberichten uitgevaardigd. De rechtbankpresident heeft via strafrechtelijke procedures geprobeerd enkele onderzoekshandelingen aan de kaak te stellen, maar hij heeft geen civielrechtelijke wegen bewandeld. Daardoor heeft hij de rechtsmiddelen niet uitgeput ten aanzien van zijn klachten over eerlijk proces en reputatieschade. Zijn klacht over misbruik van beperkingsbevoegdheid onder art. 18 EVRM is kennelijk ongegrond wegens ontbreken van bewijs van illegitieme doelstellingen van onderzoek en persberichten.

Klager is in 2007 benoemd tot president van een rechtbank in Kiev (de KCAC). Deze KCAC speelde een rol bij de berechting van deelnemers aan de 'Euromaidan'-protesten in Kiev in 2013/2014. In het strafrechtelijk onderzoek naar de protesten waren ook onderzoekers betrokken van het nationale anti-corruptiebureau NABU. In 2019 werd toestemming gegeven voor het af luisteren van klagers kantoor en telefoon, op basis van aanwijzingen van zijn betrokkenheid bij het doorgeven van relevante informatie over het verloop van de protesten tijdens de Euromaidan-gebeurtenissen zelf. Later vond er ook een doorzoeking plaats van de kantoren van de KCAC. Vervolgens kreeg de NABU toestemming om materiaal uit de Euromaidan-zaak vrij te geven, waarop de NABU een persbericht uitbracht waarin werd vermeld dat klager en enkele KCAC-rechters illegitieme handelingen hadden verricht. In het persbericht stond wel een disclaimer waarin de onschuldpresumptie werd benoemd. De informatie uit het persbericht werd ook via een video verspreid.

Een KCAC-rechter diende vervolgens een klacht in over misbruik van

onderzoeksbevoegdheden en ongerechtvaardigde publicatie van onderzoeksgegevens door de NABU, waarbij klager zich aansloot. Deze procedure was niet succesvol voor de KCAC-rechters.

In 2020 werd opnieuw een doorzoeking uitgevoerd van de KCAC-burelen en bracht de NABU opnieuw een persbericht uit. Ook daartegen diende klager een klacht in, maar deze werd van de hand gewezen.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de NABU zijn reputatie heeft geschaad, in strijd met art. 8 lid 2 EVRM, door de publicatie van het persbericht. Daarnaast stelt hij dat hij onvoldoende rechtsbescherming heeft genoten en dat er bovendien externe, illegitieme doelstellingen ('ulterior purposes') ten grondslag lagen aan de vervolging en de onderzoekshandelingen, in strijd met art. 6 en 18 EVRM.

Het Hof overweegt dat klager – naast de benutte strafrechtelijke route – ook gebruik had kunnen maken van civielrechtelijke procedures om de aantasting van zijn reputatie aan de orde te stellen. Nu hij dat niet heeft gedaan, terwijl die procedure potentieel wel effectief zou kunnen zijn, is de klacht over art. 8 EVRM niet-ontvankelijk wegens niet-uitputting van rechtsmiddelen.

Over de klacht dat art. 18 EVRM zou zijn geschonden merkt het Hof op dat er op zichzelf een legitieme reden was om het publiek te willen informeren over de lopende strafrechtelijke onderzoeken. Deze was gelegen in het in art. 8 lid 2 EVRM vervatte legitieme doel van het tegengaan van wanordelijkheden en strafrechtelijke vergrijpen, maar ook in het bewaken van de integriteit van de openbare dienst en het tegengaan van corruptie. Een eventueel illegitiem motief voor het geven van publiciteit aan het onderzoek had klager in een civiele procedure aan de orde kunnen stellen. In ieder geval heeft hij bij het EHRM niet aannemelijk gemaakt dat zo'n 'ulterior motive' er was. Weliswaar heeft klager gewezen op een aantal uitspraken van de KCAC die ten nadele waren van de NABU, maar gebleken is niet dat hij zelf betrokken was bij die uitspraken. Ook verder is in de uitgebreide stukken die klager heeft gepresenteerd geen aanwijzing te vinden van misbruik van beperkingsbevoegdheid. Ook deze klacht is dan ook niet-ontvankelijk, in dit geval omdat deze kennelijk ongegrond is.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 13-01-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0113DEC005435320

Zaaknummer: 54353/20

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 2, EVRM art. 8 en EVRM art. 18

ANNOTATIE

X v Russmedia (HvJ EU, C-492/23) – Het ene grondrecht is het andere niet***J.J.W. van de Kerkhof***

1. Een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie tussen een Roemeense online marktplaats (www.publi24.ro) en een anonieme verzoekster^[1] heeft veel losgemaakt in debatten rondom platformaansprakelijkheid en de uitzondering daarop. In zijn arrest oordeelde het Hof dat exploitanten van online marktplaatsen zich niet kunnen beroepen op aansprakelijkheidsuitzonderingen uit de Richtlijn elektronische handel^[2] bij niet-naleving van hun verplichtingen als gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijken in de zin van artikel 4 lid 7 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG),^[3] ook als de voorschriften van die aansprakelijkheidsuitzonderingen zijn nageleefd. In deze uitspraak doorkruisen twee digitale regimes en indirect twee grondrechten elkaar. Deze noot gaat vooral in op de gevolgen voor de hostingaansprakelijkheidsuitzondering uit de Richtlijn elektronische handel en de Digitaledienstenverordening van dit arrest, en de mogelijke impact op de uitingsvrijheid

Feiten

2. Russmedia is een exploitant van een Roemeense online marktplaats. X is verzoekster in het hoofdgeding. Zij is op de online marktplaats geconfronteerd met misleidende en schadelijke advertenties die door een derde zijn geplaatst en waarin het lijkt alsof X seksuele diensten aanbiedt. De advertenties bevatten haar foto's en haar telefoonnummer. Verzoekster vraagt Russmedia de advertenties te verwijderen. Russmedia doet dit tijdig, maar de advertentie is dan al overgenomen op tal van andere websites, waardoor de schade voor verzoekster voortduurt. X procedeert in Roemenië; haar inzet is om Russmedia aansprakelijk te stellen voor schendingen van haar portretrecht, haar recht op eer en goede naam, haar recht op privéleven en regels inzake de verwerking van haar persoonsgegevens.

3. In eerste aanleg wordt de vordering toegekend, onder andere wat betreft onrechtmatige verwerking van haar persoonsgegevens. X krijgt een schadevergoeding van 7000 euro toegekend voor immateriële schade. In hoger beroep wordt het vonnis in eerste aanleg

verworpen. De appelrechter overweegt dat Russmedia een hostingdienst is die zich kan beroepen op aansprakelijkheidsuitzondering omdat zij op verzoek van X tijdig de illegale inhoud verwijderde. Ook oordeelt de appelrechter over de verwerking van persoonsgegevens dat aanbieders van diensten van de informatiemaatschappij niet gehouden zijn toe te zien op alle doorgegeven informatie of om actief te zoeken naar illegale inhoud.

4. X stelt cassatieberoep in. Naar haar mening heeft de appelrechter ten onrechte niet onderzocht of de AVG van toepassing was – als exploitant van de online marktplaats verwerkt Russmedia immers gegevens en informatie, die zij ook analyseert. Zij hecht aan het feit dat Russmedia zich het recht voorbehoudt inhoud van gebruikers voor haar eigen doeleinden te gebruiken, zelfs zonder geldige reden. Een beroep op de aansprakelijkheidsvrijstelling zou Russmedia niet toekomen omdat de AVG de aansprakelijkheidsvrijstelling doorkruist.

5. De cassatierechter vraagt zich in dit licht af of een platform alleen gehouden is kennelijk onrechtmatige en ernstig schadelijke inhoud te verwijderen als een kennisgeving ontvangen is. Daarbij acht de cassatierechter van belang dat de schade geleden door verzoekster ernstig is en nog steeds voortduurt. In dit verband legt de cassatierechter prejudiciële vragen voor aan het HvJ EU. Samengevat vraagt de verwijzende rechter (i) of Russmedia als online marktplaats de AVG niet heeft nageleefd wanneer een advertentie gevoelige persoonsgegevens bevat, en (ii) of in een dergelijk geval een onlinemarktplaats als Russmedia zich kan beroepen op de aansprakelijkheidsuitzondering.

Arrest

6. Het Hof stelt allereerst vast dat het faciliteren van het plaatsen van informatie van verzoekster in de context van een advertentie waarin zij seksuele diensten aanbiedt, geldt als verwerking van gevoelige informatie. Informatie over iemands seksueel gedrag heeft te gelden als gevoelige gegevens in de zin van artikel 9 lid 1 AVG.[4] Dit geldt ook als het, zoals *in casu*, gaat om bedrieglijke informatie. Over de rol van een online marktplaats als gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijke overweegt het Hof dat de online marktplaats met de persoon die de advertentie plaatst gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijk kunnen zijn. De verantwoordelijkheid van de persoon die de advertentie plaatst ligt in dit geval voor de hand. De verantwoordelijkheid van Russmedia in dit geval volgt uit het feit dat de advertentie niet alleen toegankelijk is gemaakt door de online marktplaats, maar omdat die ook de parameters van de verspreiding van advertenties bepaalt, en bovendien uit Russmedia's algemene voorwaarden blijkt dat zij persoonsgegevens uit advertenties ook verwerkt voor haar eigen commerciële doeleinden.[5]

7. De exploitant van een online marktplaats die gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijk

wordt geacht voor persoonsgegevens die in advertenties staan, wordt geacht om voor publicatie van de advertenties door middel van passende technische en organisatorische maatregelen na te gaan welke advertenties gevoelige gegevens bevatten in de zin van artikel 9 lid 1 AVG. Daarnaast moet de exploitant nagaan of het de gevoelige gegevens zijn van de persoon die de advertentie plaatst. Als dat niet het geval is en de adverterende gebruiker niet uitdrukkelijk toestemming kan aantonen, of een van de andere uitzonderingsgronden uit artikel 9 lid 2 AVG van toepassing is, moet de exploitant de publicatie weigeren.[6] Juist in een geval als dat van X, waarin zij blijvende schade ondervindt van de eerder gedeelde gegevens, is het Hof van oordeel dat de gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijke exploitant van de online marktplaats ook verplicht is passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen te treffen ten aanzien van derden. Dergelijke maatregelen moeten voorkomen dat advertenties die gevoelige gegevens bevatten worden gekopieerd en onrechtmatig op andere websites worden gepubliceerd.[7]

8. De vraag is vervolgens of de aansprakelijkheidsvrijstelling uit de artikelen 12-14 van de Richtlijn elektronische handel en het verbod op algemene toezichtsverplichtingen uit artikel 15 uit diezelfde Richtlijn de exploitant van de online marktplaats kunnen helpen om aan aansprakelijkheid voor niet naleving van de AVG te ontsnappen. Het Hof bepaalde in eerdere arresten (*La Quadrature du Net, Promusicae*)[8] dat de Richtlijn elektronische handel in beginsel geen afbreuk mag doen aan de vereisten die voortvloeien uit de AVG. In dit geval oordeelt het Hof dat uit artikel 2 lid 4 AVG en artikel 1 lid 5 van de Richtlijn elektronische handel volgt dat de aansprakelijkheidsvrijstelling in beginsel de regelingen uit de AVG niet nadelig kan beïnvloeden. Hetzelfde geldt voor het verbod op algemene toezichtsverplichtingen. De verplichtingen uit de AVG kunnen volgens het Hof immers niet gelezen worden als een algemene toezichtsverplichting.[9]

9. Dit leidt het Hof tot het oordeel dat een gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijke online marktplaats zich niet kan beroepen op een aansprakelijkheidsuitzondering of een verbod op algemene toezichtsverplichtingen uit de Richtlijn elektronische handel wanneer AVG-verplichtingen niet worden nageleefd.

Betekenis

10. Deze noot bespreekt de verhouding tussen de Richtlijn elektronische handel, de AVG, en de DSA, de (afwezige) weging van de uitingsvrijheid in dit arrest, en een aantal reacties op het arrest van het Hof.

11. Zoals in de inleiding genoemd heeft de uitspraak van het Hof veel losgemaakt. De uitspraak laat zien hoe het steeds groeiende digitale *acquis* onderling in de knel kan komen. In de casus

van *Russmedia* zorgen specifieke omstandigheden en verplichtingen uit de AVG ervoor dat een exploitant van een online marktplaats zich niet kan beroepen op de bekende aansprakelijkheidsvrijstellingen uit de Richtlijn elektronische handel. Dit soort spanning zal niet minder voorkomen in de toekomst, wanneer de Digitaalemarktenverordening (DMA), de Digital Fairness Act, de AVG, de Digitaledienstenverordening (DSA), de Dataverordening en de AI-Verordening gaan samenlopen en mogelijk gaan conflicteren.[10]

12. De Richtlijn elektronische handel is inmiddels aangevuld en/of vervangen door de DSA.[11] Wat de aansprakelijkheidsuitzondering betreft ging *Russmedia* over bepalingen die bijna woordelijk[12] uit de Richtlijn elektronische handel zijn overgenomen in de DSA, namelijk de aansprakelijkheidsuitzonderingen en het verbod op algemene toezichtsverplichtingen, nu artikelen 4-6 en 8 DSA. Ook voor situaties waarin de DSA van toepassing is, kan het arrest van het Hof dus van belang zijn, alhoewel de verhouding tussen DSA en AVG anders kan liggen door de bewoordingen waarin hun onderlinge verhouding vervat is. Daarover meer hieronder.

De verhouding tussen Richtlijn elektronische handel, AVG, en DSA

13. Een interessant deel van dit arrest gaat over de relatie tussen Richtlijn elektronische handel en AVG. Het Hof duidt die relatie door te stellen dat artikel 1 lid 5 sub b van de Richtlijn elektronische handel en artikel 2 lid 4 AVG tezamen zo gelezen moet worden dat de Richtlijn elektronische handel de regelingen van de AVG niet nadelig kunnen beïnvloeden.

14. De Richtlijn elektronische handel heeft als oudere regelgeving geen expliciete verwijzing naar de AVG, maar verwijst naar diens voorgangers (Richtlijn 95/46 en Richtlijn 97/66). De Richtlijn elektronische handel is niet van toepassing op kwesties in verband met diensten van de informatiemaatschappij die onder Richtlijn 95/46 en Richtlijn 97/66 vallen.

15. De latere AVG stelt dat zij de toepassing van de Richtlijn elektronische handel, met name artikel 12-15 over de aansprakelijkheidsuitzondering, onverlet laat (Engels: *without prejudice*; Frans: *sans préjudice*; Duits: *berührt nicht*). Dit kan op meerdere manieren worden uitgelegd. De lezing van het Hof – dat de richtlijn geen afbreuk mag doen aan de bescherming van de AVG – is er daarvan één. A-G Szpunar komt echter tot een ogenschijnlijk andere lezing: "De Uniewetgever heeft daarom willen benadrukken dat deze verordening de reikwijdte van de specifieke bepalingen van die richtlijn niet beperkt. De AVG kan dus niet geacht worden voorrang te hebben op richtlijn 2000/31 op grond van het feit dat die verordening werd aangenomen na die richtlijn." [13] Deze interpretatie impliceert dat de aansprakelijkheidsuitzondering uit de richtlijn elektronische handel wel degelijk kan prevaleren boven de AVG.

16. In de DSA wordt deze kwestie niet per se duidelijker. Uit artikel 2 lid 4 sub g blijkt dat de DSA geen afbreuk doet aan regels die "andere aspecten [vermoedelijk dan geregeld in de DSA, JvdK] van de aanbidding van tussenhandeldiensten op de interne markt aanbieden", waaronder die uit de AVG. In het Duits is ook hier gekozen voor de frase "*lässt [...] unberührt*". In het Engels en Frans wordt gesproken van '*without prejudice*' en '*sans préjudice*', hetgeen iets meer ruimte tot interpretatie biedt. De vraag die hieruit volgt, en dan met name uit de Franse en Engelse taalversies, is of, wanneer het gaat over aspecten van de aanbidding van tussenhandeldiensten die wel in de DSA zijn geregeld, de AVG doorkruist kan worden. Deze vraag blijft voorsnog onbeantwoord. Duidelijk wordt wel dat de bescherming van personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens uitsluitend geregeld wordt door de AVG en de richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie.[14]

De weging van de uitingsvrijheid

17. Het tweede, met het voorgaande samenhangende punt is dat de uitingsvrijheid – deel van de *raison d'être* van de aansprakelijkheidsuitzondering en het verbod op algemene toezichtsverplichtingen[15] – in dit arrest niet betrokken is. Mogelijk is dit omdat de uitingsvrijheid niet door de verwijzende rechter of door Russmedia is benoemd, maar dat maakt deze vrijheid voor de uitleg van de richtlijn en de AVG niet minder relevant. Uit het oordeel van het Hof lijkt wel te volgen dat het door de AVG beschermde belang van de bescherming van persoonsgegevens wordt verkozen boven het belang van de uitingsvrijheid dat – in ieder geval ten dele[16] – wordt gediend door de aansprakelijkheidsuitzonderingen en verbod op algemene toezichtsverplichtingen uit de Richtlijn elektronische handel en de DSA. Dit volgt met name uit overweging 135: "Uit een gezamenlijke lezing van artikel 1, lid 5, onder b), van richtlijn 2000/31 en artikel 2, lid 4, AVG volgt dus dat de bepalingen van deze richtlijn, met name de artikelen 12 tot en met 15, de regeling van deze verordening niet nadelig kunnen beïnvloeden." [17]

18. De mogelijkheid dat onlinemarktplaatsen – of wellicht de bredere categorie van hostingproviders – als gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijken op voorhand alle advertenties moeten controleren of gevoelige informatie met toestemming of anderszins gedeeld wordt kan leiden tot een algemene toezichtsverplichting die haaks staat op de Richtlijn elektronische handel en de DSA. De vrees is dat dergelijke verplichtingen en aansprakelijkheid leidt tot een overcorrectie van hostingdiensten om aansprakelijkheid te vermijden. Dit creëert een spanning met de uitingsvrijheid. Legale inhoud zou als gevolg hiervan zomaar verwijderd kunnen worden. Deze spanning doet het Hof af met de loutere bevestiging dat het oordeel in deze zaak niet leidt tot een toezichtsverplichting – het gaat immers enkel om het verifiëren dat gevoelige gegevens niet zonder toestemming verwerkt worden.[18]

19. Hoewel dit op het eerste gezicht een geruststellende formulering is, wordt niet duidelijk waarom dit niet leidt tot een algemene toezichtsverplichting voor onlinemarktplaatsen. De werking van een platform als Russmedia is namelijk in veel opzichten niet uniek, bevestigt ook A-G Szpunar.[19] Russmedia had meer kunnen doen om gebruik van de gegevens van verzoekster door derden tegen te houden. Voor verwerking van verzoeksters' gegevens door Russmedia ontkomt Russmedia er echter bijna niet aan om alle advertenties te moeten gaan controleren op eventuele gevoelige persoonsgegevens om mogelijke aansprakelijkheid te vermijden. Dit zou een *de facto* toezichtsverplichting met zich brengen.

20. De vrees voor verplichtingen die de aansprakelijkheidsvrijstelling doorkruisen en daarmee de uitingsvrijheid schaden keert regelmatig terug in de rechtspraak van het Hof. *Glawischnig-Piesczek* riep eenzelfde vrees op voor de aansprakelijkheidsvrijstelling en het verbod op algemene toezichtsverplichtingen bij lasterlijke uitspraken. Die vrees heerste ook na de Richtlijn auteursrecht in de digitale eengemaakte markt (richtlijn 2019/790)[20], waartegen Polen (tevergeefs) bij het Hof ageerde.[21] Uit richtlijn 2019/790 volgt een nauwere aansprakelijkheidsuitzondering bij auteursrechtinbreuk.

21. In beide arresten maakte het Hof de opmerking dat zijn oordeel, die mogelijk geïnterpreteerd konden worden als conflicterend met het verbod op algemene toezichtsverplichtingen, toch echt niet mochten leiden tot een algemene toezichtsverplichting.[22] De vrees die achter verlies van aansprakelijkheidsuitzondering zit is dat dit zou leiden tot 'overmoderatie' door hostingdiensten. Dit kan een dempend effect zou hebben op de uitingsvrijheid. Er bestaat om die reden een relatief brede consensus over de waarde van de aansprakelijkheidsuitzondering.[23] Het verbod op algemene toezichtverplichtingen bestaat om diezelfde reden.

22. De verwerking van persoonsgegevens in deze casus is kennelijk illegaal, en erg beschadigend voor verzoekster. Het brede toepassingsbereik van de AVG[24] brengt mogelijk verregaande monitorverplichtingen met zich mee in situaties zoals in dit arrest. Deze kunnen mogelijk de uitingsvrijheid doorkruisen wanneer niet alleen kennelijk illegale content verwijderd wordt, maar ook inhoud die mogelijk als AVG-claim geformuleerd kan worden uit vrees voor eventuele aansprakelijkheid. Om deze reden leidde het arrest tot uiteenlopende reacties.

Reacties

23. Daphne Keller spreekt in dit verband zelfs over een arrest dat mogelijk 80% van de DSA zou ontmantelen, omdat strikte aansprakelijkheid voor online marktplaatsen de norm zou worden bij elke vorm van inhoud die als niet-naleving van de AVG geformuleerd kan

worden.[25] Ook Erik Tuchtfield vreest een *de facto* algemene toezichtsverplichting voor alle platforms om AVG-risicovolle inhoud te verwijderen om aansprakelijkheid te voorkomen.[26]

24. Anderen schetsen een wat minder drastisch beeld dan Keller en Tuchtfield. Michael FitzGerald schrijft over drie mogelijke interpretaties: een *expansive interpretation*, een *minimal interpretation*, en een *in-between reading*. [27] De eerstgenoemde interpretatie is in lijn met wat Keller en Tuchtfield beargumenteren. De laatste twee interpretaties vinden ruimte in het feit dat deze zaak een uitzonderlijk feitencomplex heeft en dat het Hof weinig generaliserende taal gebruikt in zijn uitspraak. Dit ziet vooral op de relevante feiten van deze casus, en de terminologie ‘online marktplaatsen’. Deze term werd in het arrest en de daaropvolgende persberichten gebruikt, maar kent geen definitie in de DSA of richtlijn elektronische handel. FitzGerald merkt op dat een beperktere lezing die let op de functies van platforms – en dus niet generaliseert naar alle hostingproviders – ondersteund wordt door een functionele interpretatie zoals voorgesteld door A-G Jääskinen in *L'Oreal/eBay*. In een dergelijke uitleg wordt niet enkel gekeken naar het type hostingprovider, maar ook naar de aard van zijn activiteiten. [28] Het kan daarom zijn dat een ander type hostingdienst in dezelfde omstandigheden op feitelijke gronden weer binnen de hosting-aansprakelijkheidsuitzondering valt.

25. Een relevant punt dat daarnaast benoemd wordt is de mogelijke impact op kleinere internetdiensten. De niet-naleving van de AVG volgt deels uit het feit dat Russmedia onvoldoende technische en operationele maatregelen had genomen om op voorhand te voorkomen dat gevoelige informatie gedeeld kon worden. In de DSA kennen kleinere hostingproviders een relatief ruime bescherming. De verordening is gebaseerd op risico. Van grote hostingproviders wordt meer verwacht dan van kleine hostingproviders om verspreiding van illegale inhoud te voorkomen. [29] Dit is niet het geval in de AVG – daar gelden de meeste verplichtingen ongeacht bedrijfsgrootte. De vraag is of de uitspraak nu betekent dat ook bij kleine hosting-providers de AVG-lijn wordt gevolgd of eerder de DSA-lijn. Daarbij is relevant dat kleinere hostingproviders het zich moeilijker kunnen veroorloven de door het Hof voorgestelde technische en organisatorische maatregelen te nemen. Ter illustratie: *publiz4.ro* is de op één na grootste marktplaats van Roemenië, met bijna 5 miljoen gebruikers per maand. Het is denkbaar dat kleinere hostingproviders – bijvoorbeeld kleine dagbladen met een commentaar-functionaliteit onder hun online nieuwsberichten – harder geraakt worden door een verplichting om meer maatregelen te treffen.

Tot slot

26. Toekomstige rechtspraak zal moeten verduidelijken hoe verschillende grondrechten die door verschillende instrumenten uit het digitaal *acquis* beschermd worden ten opzichte van

elkaar gewogen kunnen worden. In deze casus ging het om kennelijk illegale inhoud, waardoor de uitingstvrijheid niet direct in het geding komt, maar het is niet ondenkbaar dat aansprakelijkheid voor niet-naleving van verplichtingen rond de verwerking van gevoelige gegevens in de toekomst leidt tot scenario's waarin de uitingstvrijheid meer onder druk komt te staan.

J.J.W. van de Kerkhof, promovendus Universiteit Utrecht, Associate De Brauw Blackstone Westbroek. Deze annotatie is geschreven op persoonlijke titel en reflecteert het standpunt van de Universiteit Utrecht noch De Brauw Blackstone Westbroek.

[1] *X t. Russmedia*, HvJEU 2 december 2025, C-492/23, ECLI:EU:2025:935.

[2] Richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt ("Richtlijn inzake elektronische handel"), *PB L 178*, 17.7.2000, p. 1-16.

[3] Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming), *PB L 119*, 4.5.2016, p. 1-88.

[4] *X t. Russmedia*, HvJEU 2 december 2025, C-492/23, ECLI:EU:2025:935, par. 53.

[5] *Id.*, par. 75

[6] *Id.*, par. 106.

[7] *Id.*, par. 126. Zie daarover ook Conclusie A-G Szpunar, par. 125-128.

[8] *La Quadrature du Net*, HvJEU 6 oktober 2020, C-511/28, C-512/18, C-520/18, ECLI:EU:C:2020:791, par. 200; *Promusicae*, HvJEU 29 januari 2008, C-275/06, ECLI:EU:C:2008:54, par. 57.

[9] HvJEU 2 december 2025, C-492/23, ECLI:EU:2025:935, *X v Russmedia*, rov. 132.

[10] Zie bijvoorbeeld: Simona Demkova en Giovanni de Gregorio, 'The Looming Enforcement Crisis in European Digital Policy', *Verfassungsblog*, beschikbaar via: <https://verfassungsblog.de/the-looming-enforcement-crisis-ai-dsa-eu/>

[11] Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022

betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening), *PB L 277*, 27.10.2022, p. 1-102.

[12] Elders stelde ik de vraag of er in de wijze waarop die vrijstellingen kunnen worden toegepast wel verschuivingen hebben plaatsgevonden, zie daarvoor Jacob van de Kerkhof, 'To Host or not to Host: Rethinking Intermediary Liability Exemption in the DSA', 8 *Nordic Journal of European Law*, 2025:3, p. 79-112.

[13] *X t. Russmedia*, HvJEU 2 december 2025, Conclusie A-G Szpunar, par. 178.

[14] Verordening 2022/2065, overweging 10; Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie), *PB L 201*, 31.7.2002, p. 37-47.

[15] Zie hiervoor Verordening 2022/2065,

[16] Zie voor de rol van de aansprakelijkheidsuitzondering in de bescherming van de uitingstvrijheid bijvoorbeeld Husovec (n20).

[17] *X t. Russmedia*, HvJEU 2 december 2025, C-492/23, ECLI:EU:2025:935, par.135.

[18] *Ibid.*, par. 132.

[19] *X t. Russmedia*, HvJEU 2 december 2025, Conclusie A-G Szpunar, par. 60-61.

[20] Richtlijn 2019/790 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG, *PB L 130*, 17.5.2019, p. 92-125.

[21] *Poland t. European Commission*, HvJEU 26 April 2022, C-401/19, ECLI:C:2022:297.

[22] *Eva Glawschnig-Piesczek t. Facebook Ireland*, HvJEU 3 oktober 2019, C-18/18, ECLI:EU:C:2019:821, rov. 47; *Poland t. European Commission*, HvJEU 26 April 2022, C-401/19, ECLI:C:2022:297, par. 90.

[23] Zie bijvoorbeeld *X t. Russmedia*, HvJEU 2 december 2025, Conclusie A-G Szpunar, par. 90. Zie daarnaast Martin Husovec, 'Rising above liability: the Digital Services Act as a blueprint for the second generation of global internet rules', 38 *Berkeley Technology Law Journal*, 2023, p. 883 et seq.

[24] Zie bijvoorbeeld Nadya Purtova, 'The law of everything. Broad concept of personal data and future of EU data protection law', 10 *Law, Innovation and Technology*, 2018:1, p. 40-81.

[25] Daphne Keller op LinkedIn, beschikbaar via:

<https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7401671992464371713/>.

[26] Erik Tuchteld, 'Eine allgemeine Verpflichtung zur Überwachung: Wie der EuGH das Haftungsregime der europäischen Plattformregulierung auf den Kopf Stellt', *Verfassungsblog*, beschikbaar via: <https://verfassungsblog.de/eugh-russmedia-digital-uberwachung/>.

[27] Michael FitzGerald, 'Judicial De-Simplification: Interpreting Russmedia, the GDPR, and Intermediary Liability in the European Union', *Verfassungsblog*, beschikbaar via: <https://verfassungsblog.de/cjeu-russmedia/>.

[28] HvJEU 9 december 2010, C-324/09, Conclusie A-G Jääskinen, *L'Oreal t. eBay*, par. 147.

[29] Zie bijvoorbeeld Verordening 2022/2065, art. 19.